

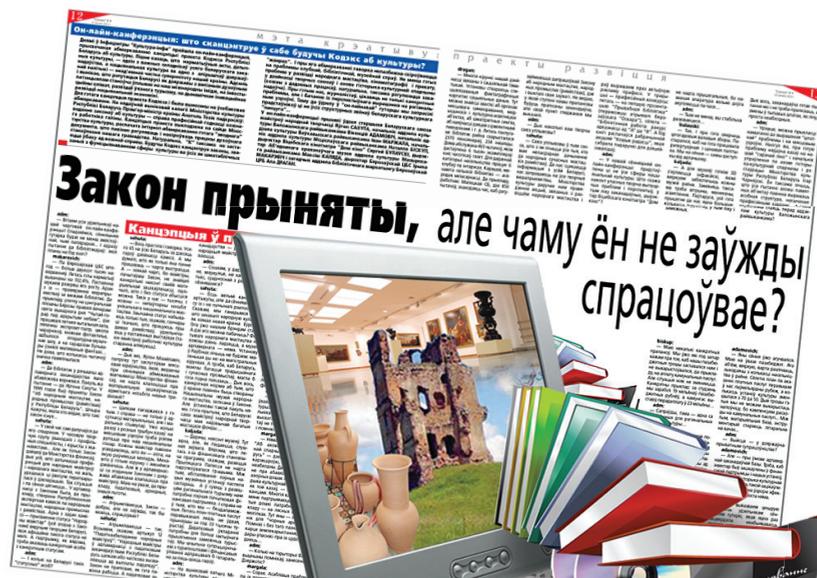
КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Юрыя ІВАНОВА

КАНЦЭПЦЫЯ КОДЭКСА: АБМЯРКОЎВАЕМ ОН-ЛАЙН

С. 12 — 13

«ЛЕСВІЦА» ДЛЯ ХОРУ ЦІТОВІЧА

С. 6

ДЫК У ЧЫЕ ВАРОТЫ ГОЛ? ПРА МАЗАІКУ, ЯКУЮ НЕ САБРАЦЬ?

С. 4 — 5

ШКЛО, ШТО ЗАХОЎВАЕ ПАМЯЦЬ

С. 8 — 9

“К” і н ф а р м у е

Служэнне Беларусі

Знак унікальнасці

21 лютага Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі прымаў віншаванні з 25-годдзем, а мастацкі кіраўнік калектыву, народны артыст краіны, прафесар, лаўрэат прэміі Саюзнай дзяржавы Міхаіл Фінберг — з 65-годдзем.

Фота Андрэя Спірынчана

Адразу пасля рэпетыцыі да юбіляраў завіталі госці. Віншаванне, падпісанне Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам, зачытаў віцэ-прэм'ер Анатоль Тозік. У віншаванні, у прыватнасці, гаворыцца: “Усё сваё жыццё Вы прысвяцілі нястомнаму служэнню беларускай культуры. Створаны Вамі Нацыянальны акадэмічны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі з'яўляецца адным з высокапрафесійных калектываў, якому падпадны розныя жанры”. На думку Прэзідэнта, глыбокай павагі заслугоўвае пасляховая дзейнасць Міхаіла Фінберга па захаванні і развіцці традыцый айчынай музыкі.

Анатоль Тозік уручыў маэстра Ганаровую граматы Савета Міністраў. І ад сябе дадаў: “Я ведаю Міхаіла Якаўлевіча ўжо больш за 15 гадоў. Ён настолькі адданы мастацтву, што на ўсё астатняе ў яго, здаецца, папросту не стае часу. Сёння ў рэспубліцы, мабыць, ужо не засталася ніводнага раёна, дзе не пабываў бы калектыву. Таму ад імя Урада і ад сябе асабіста жадаю, каб з Вамі, Міхаіл Якаўлевіч, аркестр і надалей мацнеў бы ды радаваў слухачоў ва ўсіх кутках нашай краіны”.

Першапраходзец

22 лютага народнаму мастаку Беларусі, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі СССР, таленавітаму скульптару Івану Міско споўнілася 80 гадоў. З гэтай нагоды ў Мінскай гарадской ратушы адбылося ўшанаванне майстра.

Віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка зачытаў міністр культуры краіны Павел Латушка. У прыватнасці, Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: “... Вялізны талент, памножаны на самаадданую штодзённую працу, прынес Вам поспех і міжнароднае прызнанне. У гісторыі мастацтва Вы займаеце асаблівае месца як адзін з першапраходцаў касмічнай тэмы, аўтар цудоўных работ, прысвечаных пакарыццелам Сусвету. Створаны Вамі помнікі і бюсты выдатных дзеячаў гісторыі і культуры ўпрыгожваюць вуліцы беларускіх і замежных гарадоў. Сімвалам стойкасці і сілы духу нашага народа стаў манумент у гонар Маці-патрыёткі ў горадзе Жодзіна. Мы высока цнім Вас як выдатнага скульптара сучаснасці, чалавека з цвёрдай грамадзянскай пазіцыяй, які прысвяціў усяго сябе служэнню Беларусі...”

Павел Латушка таксама паведаміў, што Федэрацыя касманаўтыкі Расіі прыняла рашэнне аб узнагароджанні Івана Міско ордэнам Юрыя Гагарына.

На працягу гадзіны да мікрафона падыходзілі прадстаўнікі самых розных дзяржаўных і грамадскіх арганізацый краіны, якія шчыра віншавалі мастака са знамянальнай датай. Шыкоўныя квет-

кі, падарункі і ўзнагароды былі ўручаны юбіляру ад Міністэрства абароны, Мінскага аблвыканкама і гарвыканкама, Саюзаў мастакоў і кампазітараў, БДАМ, музеяў краіны, каледжа імя Я.А. Ахрэмчыка, землякоў-спонсараў ды іншых устаноў і прыватных асоб.

А дырэктар Музея гісторыі Мінска Галіна Ладзісава распавяла, што напрыканцы мінулага года будынак у гістарычным цэнтры горада (па вуліцы Інтэрнацыянальнай), дзе знаходзіцца майстэрня скульптара, быў перададзены ў бязвыплатнае карыстанне ўстанове. Гэта будзе Музей-майстэрня аўтарскай скульптуры Івана Міско. У гэтым жа памяшканні Іван Якімавіч прадоўжыць працу над новымі творами. Плануецца прадумаць арганізацыю наведвання майстэрні, каб у кожнага была магчымасць дакрануцца да таямніцы творчасці мастака. Аднапаведным чынам будзе добраўпарадкавана і тэрыторыя вакол майстэрні скульптара.

На здымку: юбіляр прымае віншаванні.

Фота Юрыя Іванова

Складзены і пачаў дзейнічаць рабочы план арганізацыі і правядзення Першага Нацыянальнага форуму “Музеі Беларусі”, што адбудзецца ў Гродне 12 — 14 кастрычніка.

Арганізацыйны камітэт узначаліў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, сусаршыня — старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра. У склад камітэта ўвайшлі кіраўнікі ўпраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінгарвы-

Першы, нацыянальны, музейны!

канкама, рэктары вядучых навучальных устаноў, дырэктары знакавых музеяў, навукоўцы... Нагадаем, што пад час Нацыянальнага форуму будзе зладжаны конкурс “Музеі Беларусі — трэцяму тысячагоддзю”: лепшыя са 153-х музейных устаноў краіны прапануюць свае творчыя праекты ў самых розных намінацыях.

Як дадае для “К” намеснік начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Святлана Гаўрылава, апрача музеяў, падпарадкаваных Міністэрству, у форуме прымуць удзел і лепшыя ведамасныя музейныя ўстановы. Мяркуюцца, што музейнае свята ў Гродне наведваюць калегі з Расіі і Прыбалтыкі.

У адпаведнасці з рабочымі планама лагатып, дэвіз і слоган форуму распрацоўвае БДУКІМ. А экспазіцыя музейных праектаў размесціцца, па словах начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандра Вярсоцкага, у спартыўным комплексе абласнога цэнтра.

Як заўсёды ў Гродне

Шэраг мерапрыемстваў пройдзе сёлета з удзелам нацыянальна-культурных аб'яднанняў, афіцыйна зарэгістраваных у Беларусі. Цэнтральным з іх, па традыцыі, стане Фестываль нацыянальных культур, што мае адбыцца ў першыя выхадныя чэрвеня ў Гродне.

Як адзначыў на прэс-канферэнцыі 23 лютага Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей Леанід Гуляка, дзяржава робіць усё неабходнае для функцыянавання нацыянальна-культурных і рэлігійных аб'яднанняў. У прыватнасці, выдаткоўваюцца істотныя сродкі на набыццё нацыянальных касцюмаў, музычных інструментаў, літаратуры для прадстаўнікоў шматлікіх замежных дыяспар у Беларусі. Толькі за мінулы год па лініі апарата Упаўнаважанага нацыянальна-культурным аб'яднанням было выдаткавана каля 130 млн. рублёў. І гэта прытым, што ў кожным раёне пэўную дыяспару падтрымліваюць і мясцовыя ўлады.

Акрамя таго, па словах Леаніда Гулякі, не меншая ўвага дзяржавы надаецца і рэлігійным аб'яднанням. У гэтым накірунку актыўна працуе створаны два гады таму міжканфесійны савет, члены якога сумеснымі намаганнямі вырашаюць актуальныя праблемы.

Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей паведаміў, што сумесна з міністэрствамі культуры і замежных спраў актыўна праца вядзецца і па падтрымцы суайчыннікаў за мяжой, якіх толькі па прыблізных даных налічваецца каля 3,5 мільёна. Разам з гэтым, плённымі з'яўляюцца стасункі апарата Упаўнаважанага з аналагічнымі замежнымі ведамствамі. Так, ужо падпісаны пагадненні аб супрацоўніцтве з калегамі з Малдовы, Літвы, Грузіі і Расіі.

І ўсё ж ці не самым істотным укладам у падтрымку беларускай дыяспары, на думку Леаніда Гулякі, стане Закон аб суайчынніках. У дадзены момант праект Закону накіраваны ў Міністэрства замежных спраў на дапрацоўку.

Як паведамілі “К” у Міністэрстве культуры краіны, 22 лютага па ініцыятыве Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Ізраіля ў Беларусі Іосіфа Шагала адбылася рабочая сустрэча з Міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам.

Міжнародныя кантакты: кіно і замкі

У ходзе перамоў былі абмеркаваны пытанні двухбаковага беларуска-ізраільскага супрацоўніцтва ў сферы культуры. У прыватнасці, разгледжана магчымасць правядзення Дзён культуры Ізраіля ў Беларусі і Дзён культуры Беларусі ў Ізраілі. Была падкрэслена ўзаемная зацікаўленасць у правядзенні абменных дзён культуры ў 2012 — 2013 гг.

Таксама разгледжаны пытанні супрацоўніцтва ў сферы кінематаграфіі, тэатральнага мастацтва, музейнай справы і выставачнай дзейнасці.

Асабліва ўвага надавалася пытаннем развіцця двухбаковага супрацоўніцтва ў сферы кінематаграфіі. На сустрэчы была адзначана зацікаўленасць беларускага боку ў запрашэнні вядучых ізраільскіх кінематаграфістаў на Мінскі Міжнародны кінафестываль “Лістапад”. Дасягнута дамоўленасць аб магчымым прыездзе ў Беларусь ізраільскіх

кінапрадзюсараў для абмеркавання пытанняў супрацоўніцтва ў кінасферы, а таксама аб правядзенні Дзён ізраільскага кіно ў Беларусі. Суразмоўцы абмеркавалі перспектывы арганізацыі стажыровак беларускіх кінематаграфістаў на кінастудыях і ў навучальных установах Ізраіля.

Іосіф Шагал падтрымаў ініцыятыву беларускага боку ў супрацоўніцтве з вядучымі навучальнымі ўстановамі сферы культуры Ізраіля па пытаннях аказання садзейнічання ў арганізацыі стажыровак студэнтаў ВНУ сферы культуры і мастацтва і запрашэнні выкладчыкаў навучальных устаноў Ізраіля для правядзення майстар-класаў у нашай краіне.

Улічваючы зацікаўленасць бакоў да далейшага ўмацавання беларуска-ізраільскага супрацоўніцтва, суразмоўцы пацвердзілі неабходнасць яго развіцця па розных кірунках адносінаў у сферы культуры.

У той жа дзень па ініцыятыве Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Эстоніі ў Беларусі Яака Ленсманта адбылася рабочая сустрэча з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам.

Размова ішла пра магчымасць правядзення Дзён культуры Эстоніі ў Беларусі і Дзён культуры Беларусі ў Эстоніі.

Пад час сустрэчы міністр культуры Павел Латушка азнаёміў Пасла з сучасным станам культуры нашай краіны, праграмай рэканструкцыі тэатраў і праграмай “Замкі Беларусі”. Беларускай бокам была выказана зацікаўленасць у правядзенні ў нас Дзён эстонскага кіно.

Разгледжаны пытанні супрацоўніцтва ў сферы кінематаграфіі, адукцыі і тэатральнага мастацтва. Паслом Эстоніі была падкрэслена важнасць развіцця супрацоўніцтва ў сферы культуры паміж Эстоніяй і Беларуссю.

Пад час сустрэчы суразмоўцы пацвердзілі неабходнасць развіцця супрацоўніцтва па шэрагу напрамкаў у сферы культуры.

Аб'ява*

26 марта 2012 г. состоится

отчетное годовое

Общее собрание акционеров

ОАО “Проектреставрация”,

расположенного по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31.

Собрание пройдет по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 204, второй этаж.

Повестка дня Общего собрания:

1. Результаты работы Общества в 2011 г. и планы на 2012 г.
2. Отчет о финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2011 г.
3. Отчет о результатах работы аудиторской проверки.
4. Отчет о результатах работы ревизионной комиссии.
5. Утверждение годовых отчетов, бухгалтерского баланса, отчетов о прибылях и убытках Общества.
6. О выплате дивидендов за 2011 г.
7. О направлениях использования чистой прибыли в 2012 году.
8. Избрание членов ревизионной комиссии.
9. Избрание членов наблюдательного совета.
10. Утверждение условий материального вознаграждения членам наблюдательного совета и ревизионной комиссии.
11. Внесение изменений в Устав Общества.
12. Реорганизация Общества в форме присоединения.

■ С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 205 до 23 марта 2012 г.

■ Регистрация участников собрания — с 9.00 до 10.45 по месту проведения собрания.

■ Начало работы собрания — 26 марта 2012 г. в 11.00.

■ Список акционеров для участия в собрании будет составлен по состоянию реестра на 5 марта 2012 г.

Для регистрации при себе иметь следующие документы:

— акционеру Общества — паспорт,

— представителю акционера —

паспорт и доверенность!

Канстатацыя пераважала над аналізам?

21 лютага ў сталічнай ратушы адбылося пасяджэнне выніковай калегіі ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама “Аб выніках дзейнасці ўстаноў культуры Мінска ў 2011 годзе і задачах на 2012 год”.

Намеснік старшыні Мінгарвыканкама Ігар Карпенка, крытычна аналізуючы летаўшую работу гарадской сферы культуры, адзначаў напрыканцы пасяджэння, што сталічным структурам часам бракуе ініцыятывы. Так, згадваў ён, сістэма — працуе, але ў новых умовах гаспадарання кожны кіраўнік установы культуры павінен быць, у тым ліку, і менеджарам, каб скіроўваць усё вышэй і рацыянальнае рэчышча з абавязковым эканамічным эфектам. За прыклад была прыведзена ратуша, якая пакуль не стала аб'ектам пільнай турэцкай увагі. Сапраўды, стварэнне ў ратушы бібліятэкі з выстаўкай кніг, што перамагла на Мінскай міжнароднай выстаўцы-кірмашы “Кнігі Беларусі”, падаецца больш прыдатным для перспектывага развіцця сталічнага Музейнага квартала, у якім праз час можа з'явіцца, скажам, вуліца “саматужных паслуг” пазамінулага веку, дзе турысты могуць наведаць і фотаатэль, і бібліятэку, і майстэрню па рамонце абутку. Ратуша ж, на мой журналісцкі погляд, мае стаць гэтым адмысловым канцэнтратам менавіта сталічных брэндаў, у тым ліку, натуральна, і мастацкіх... Словам, пасяджэнне калегіі сканцэнтравала шэраг праблем, ад вырашэння якіх, па словах начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталіны Рудзікавай, залежыць сённяшняе аблічча сталічнай культуры.

Па ўстановах культуры і мастацтва Мінска за мінулы год не дасягнутым застаўся толькі адзін паказчык: тэмпы росту экспарту і імпарту паслуг. І кожная арганізацыя, па словах Віталіны Рудзікавай, неадкладна павінна распрацаваць план дзейнасці па актывізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці. І тут без сістэмнага менеджарства (згадайма словы намесніка сталічнага мэра) проста не абыйсцяся.

Праведзена 200 культурна-масавых мерапрыемстваў, у 2010 годзе — 120. Дзве траціны мінчан задаволены іх якасцю. У гарадскіх тэатрах адбылося 25 новых пастацовак, запаўняльнасць залаў — больш за 80 працэнтаў. Са станаўчага боку

адзначаўся Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр, дырэктар якога, Аляксандр Пятровіч, казаў пра тэрміновую распрацоўку стратэгіі па павелічэнні валютнай аддачы ад тэатральнай дзейнасці. Аматыры музеяў маглі наведаць сто выставак і паўдзельнічаць у 140 культурна-асветніцкіх музейных мерапрыемствах, а колькасць наведвальнікаў гэтых устаноў перавысіла 60-тысячны паказчык. За парушэнні заканадаўства ў справе аховы гісторыка-культурнай спадчыны складзены шэраг пратаколаў. Новымі формамі работы вызначыліся сталічныя бібліятэкі... Канстатацыя ў выніковай прамоўе, як падаецца, месцамі пераважала над заглыбленым аналізам. Але сітуацыю ў пэўнай ступені кампенсавалі выступленні ў спрэчках.

Перспектыву музея як прасторы для рэалізацыі сацыяльна-культурных праектаў акрэсліла дырэктар Музея-майстэрні З.І. Азгура Аксана Багданова. Пра тое, што сёлета не прадугледжаны бюджэтныя асінаванні на далейшае ўзвядзенне Спартыўна-культурнага цэнтра побач з БДУКІМ, раставяла начальнік аддзела культуры адміністрацыі Акіябрскага раёна сталіцы Ларыса Непачаловіч. Начальнік аддзела культурна-масавай і спартыўнай работы ўнітарнага прадпрыемства “Гарадскія паркі Мінскзеленбуд” Лідзія Вежнавец ззначыла, што хоць парк і рэканструюецца, але аб'екты культуры на паркавых тэрыторыях застаюцца састарэлымі.

Рысу выніковай калегіі падвялі выступленні намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктара Кураша і намесніка старшыні Мінгарвыканкама Ігара Карпенкі. Апошні вельмі пераканаўча казаў пра недаравальна слабое інфармацыйнае суправаджэнне дзейнасці сталічных устаноў культуры. Маўляў, рэкламы казіно — шмат, а што робіцца ў сталічных музеях — збоўшага невядома. Нельга не пагадзіцца і са словамі пра тое, што сённяшня моладзь амаль не выходзіць з віртуальнай прасторы, дзе таксама мінімум прывабных і заўважных анонсаў культурна-мастацкіх акцый. І вярнуць моладзь у адухоўленую рэальнасць — задача з найпершых.

Напрыканцы пасяджэння быў узгагараджаны шэраг мінскіх работнікаў культуры і дзеячаў мастацтва.

Юген РАГІН

Першая прэм'ера-2012

1 сакавіка ў сталічным кінатэатры “Дом кіно” адбудзецца доўгачаканая прэм'ера стужкі Пятэра Сіма “Адзінокі востраў”. Фільм, які ствараўся сумесна кінематаграфістамі Беларусі, Эстоніі і Латвіі, прадставіць практычна ўся здымачная група: у Мінск прыедуць замежныя ўдзельнікі гэтага праекта. А з 2 сакавіка стужку змогуць убачыць гледачы ва ўсіх рэгіёнах краіны.

Як паведамлілі “К” на Нацыянальнай кінастудыі, кінапракат “Адзінокага вострава” будзе доўжыцца месяц, прычым стужку прадэманструюць не толькі з кінаплёнкі, але і з дыскаў. Адмыслова для праекта ў нашай краіне на “Беларусьфільме” падрыхтавана толькі рускамоўная версія карціны. Чакаецца, што стужка Пятэра Сіма таксама прыме ўдзел у міжнародных кінафестывалях, дзе будзе дэманстравацца яе арыгінальная версія на чатырох мовах, у тым ліку — беларускай.

Па словах генеральнага дырэктара “Беларусьфільма” Алега Сіпвановіча, “Адзінокі востраў” — “пераходнае звяно” ў творчай палітыцы Нацыянальнай кінастудыі. Як падкрэсліў кіраўнік апош-

най, стужка Пятэра Сіма — гэта не толькі вельмі важны для беларускіх кінематаграфістаў вопыт кааперацыі на ўзроўні некалькіх еўрапейскіх кінавытворцаў, але і пэўная тэматычная першая ластаўка для нашага кіно, бо гэтай карцінай “Беларусьфільм” падкрэслівае сваю арыентаванасць на сучасную тэматыку, цікавую маладым наведвальнікам кінатэатраў. Што да магчымых экранізацыі класікі, гістарычнай літаратуры, то, па словах кіраўніка Нацыянальнай кінастудыі, да такіх адказных праектаў “Беларусьфільм” будзе падыходзіць вельмі асцярожна, каб гарантаваць іх высокую якасць.

Старт кінапракату “Адзінокага вострава” — толькі пачатак прэм'ер, падрыхтаваных Нацыянальнай кінастудыяй у першай палове гэтага года. Бліжэйшым часам на тэлевізійны і кінаэкраны краіны выйдуць мастацкія фільмы “Смяротны танец”, “Забіць гаўляітара” (сумесная вытворчасць з расійскімі кінематаграфістамі), “Скрасці Бельмандо” (сумесна з Белтэлерадыёкампаніяй). Чакаецца таксама, што прэм'ера стужкі Сяргея Лазніцы “У тумане”, у стварэнні якой прымала актыўны ўдзел Нацыянальная кінастудыя, адбудзецца пад час Канскага фестывалю ў маі.

С.А.

Чыталі класікаў у гонар Мовы

Асветніцкімі акцыямі адзначыўся сёлета Міжнародны дзень роднай мовы.

Менавіта 21 лютага **Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы** ў рамках Года кнігі распачаў першы этап Грамадска-культурнай акцыі “Чытаем Купалу разам”, ідэю старту якой менавіта ў Міжнародны дзень роднай мовы падтрымала Міністэрства культуры нашай краіны.

Невыпадкава пад час мерапрыемства вершы Янкі Купалы прагучалі з вуснаў членаў Рэспубліканскага грамадскага савета па справах культуры і мастацтва пры Саветце Міністраў Рэспублікі Беларусь, а таксама — вядомых айчынных акцёраў, рэжысёраў і пісьменнікаў.

У час адкрыцця Грамадска-культурнай акцыі міністр культуры Павел Латушка падкрэсліў, што вялікая роля ў развіцці роднай мовы належыць Янку Купалу, пераацаніць зробленае ім немагчыма. Па меркаванні міністра, творчасць класіка — наш асаблівы, вельмі важны ўнёсак у сусветную культурную спадчыну.

Музей Янкі Купалы падрыхтаваў адмысловыя персанальныя паштоўкі з вершамі для кожнага госця. Такса-

ма ў рамках вечара была магчымасць пазнаёміцца з найкаштоўнейшымі экзэмплярамі з фондаў: прыжыццёвымі выданнямі кніг паэта з аўтографамі.

Амаль у гэты ж час у **Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа** адбылася грамадская акцыя “Мы чытаем Коласа”. Фрагменты паэмы “Новая зямля” прагучалі ў выкананні грамадскіх дзеячаў, вучоных, літаратараў і артыстаў эстрады.

Адмыслова да ўрачыстага вечара супрацоўнікамі музея была падрыхтавана выстаўка з фондаў устаноў “Якуб Колас і Нацыянальная акадэмія навук Беларусі: да вытокаў беларускай навукі аб слове”. На ёй прадстаўлены рэдкія дакументы і матэрыялы, звязаныя з навуковай дзейнасцю Песняра.

Акрамя таго, у юбілейны, 130-ы, год з дня нараджэння народнага паэта працягваецца традыцыя падарункаў дому Песняра. У прыватнасці, пад час святочнага вечара навукоўцы перадалі ў фонд установы аўтарэфэраты сваіх дысертацый, прысвечаных даследаванню жыцця і творчасці Якуба Коласа.

У Дзень роднай мовы ўрачыстасці прайшлі і ў **Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў**.

22 лютага ў рамках візіту дэлегацыі Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры ў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў адбылася сустрэча Ганаровага прафесара Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры, народнага артыста Расіі, знакамітага клоўна і кіраўніка “Тэатра котак” Юрыя Куклачова са студэнтамі і выкладчыкамі.

Сустрэчу Юрый Дзмітрыевіч распачаў са слоў аб тым, што вельмі не любіць, калі яго называюць дрэсіроўшчыкам і не лічыць сябе ім. Коткі для

Як даваць “уроки дабрыні”?

яго перш за ўсё — індывідуальнасці, і выбудовае сваё шоу ён толькі абыгрываючы іхнія прыродныя здольнасці. У гэтым — галоўнае іх падабенства да людзей і ў першую чаргу — да дзяцей. Па словах Куклачова, самае важнае — даць дзіцяці “рэфлекс мэты”, а потым падштурхоўваць яго ў выбраным накірунку. Аб тым — і ягоныя кнігі, якія ён прэзентаваў універсітэту: “Урокі дабрыні”, “Што такое жыццё” і “Што такое любоў”. Напісаць іх яму дапамаглі яго дзеці, праз працэс выхавання якіх ён сфармуляваў для сябе некалькі законаў і правілаў.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, што наведаў і гэтую імпрэзу, адзначыў: свята роднай мовы гучыць яшчэ больш ярка менавіта ў Год кнігі. Міністр працягваў словы вядомага рэжысёра Аляксандра Сакурава (з ягоных кінаманалагаў якія выйшлі ў мінулым нумары “К”): “...Мова — вельмі важная рыса нацыянальнай культуры. Без мовы не існуе нацыі, таму кожная нацыя павінна абараняць сваю мову, але не забаронай іншых, а штодзённай карпатлівай працай: пісаць, размаўляць на роднай мове... Інакш — ніяк...” Міністр звярнуўся і да ўласнага вопыту, узгадаўшы, што пад час працы консулам у Беластоку быў вельмі натхнёны тым, як там, за мяжой, захоўваюць і зберагаюць родную мову ды культуры.

Напрыканцы свайго выступлення міністр падарыў бібліятэцы ўніверсітэта трохкніжка Максіма Багдановіча, выданае летась па ініцыятыве Міністэрства.

Пасля на імправізаваную сцэну аўдыторыі выйшлі маладыя таленты з ліку студэнтаў БДУКІМ. Тут можна было пачуць і нашы народныя песні (адну з іх, дарэчы, выканаў студэнт з Кітая), захапіцца традыцыйнымі танцамі, батлейкай, паўдзельнічаць у конкурсах на лепшае веданне беларускай мовы.

Ф.А.

Сёмая “Берагіня”

Заклучныя мерапрыемствы VII Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва “Берагіня” пройдуць 21 — 24 чэрвеня ў гарпасёлку Акіябрскі.

Зацверджаны склад арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні заключных фестывальных мерапрыемстваў. Яго сустаршынямі сталі намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэўш Стружэцкі, намеснік старшыні Гомельскага аблвыканкама Пётр Кірычэнка, старшыня Акіябрскага райвыканкама Генадзь Сімановіч. Намеснік сустаршыні — намеснік старшыні Акіябрскага райвыканкама Ігар Угрын. У склад аргкамітэта ўвайшлі начальнік упраўлення ўстаноў культуры і

народнай творчасці Міністэрства культуры Вадзім Шчэрбіч, начальнік аддзела культуры Акіябрскага райвыканкама Святлана Беразоўская, галоўны спецыяліст упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Іван Галабурда, старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, рэктар Інстытута культуры Беларусі Іван Крук, начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алег Рыжкоў, дырэктар Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Мікалай Шамшэня.

Упраўленні культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама павінны забяспечыць фарміраванне складу і ўдзел творчых дэлегацый у “Берагіні”.

Інстытут культуры Беларусі адказвае за арганізацыйна-метадычную дапамогу

ў падрыхтоўцы і правядзенні заключнага этапа VII Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва.

Як паведамляе “К” метадыст Акіябрскага райметацэнтра Ларыса Казакова, у гэтым годзе на “Берагіню” кожная вобласць Беларусі вылучыць па два дзіцячыя калектывы. Умова сёлетняга конкурсу — абавязковае прадстаўніцтва на фестывалі ансамбляў дзіцячых школ мастацтваў. У турніры дзіцячых фальклорных калектываў мяркуецца чатыры праграмы, у кожнай — па дзве тры намінацыі. У фальклорным свяце, як і заўжды, прымуць удзел і дарослыя аўтэнтчныя ансамблі з усёй Беларусі. Апрача таго, у Акіябрскім чаканюць творчыя дэлегацыі з Польшчы, Расіі, Украіны, а таксама з Францыі. Такім чынам, па словах Ларысы Казаковай, у Рэспубліканскім фестывалі фальклорнага мастацтва прымуць удзел каля 900 творцаў.

А.С.

Лялька для Масленкі

Заўтра завяршаецца Масленічны тыдзень. Асноўныя ўрачыстасці з гэтай нагоды адбудуцца ў Беларускім дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту з удзелам шматлікіх фальклорных калектываў.

У прыватнасці, пад час музейнага свята можна будзе даведацца, чым жа насамрэч адметная Масленка і як у старажытнасці яна святкавалася, якія стравы падаваліся да стала. У музеі адзначылі, што “Правады Масленкі” ўразыць асаблівай вяселлю і гуллівацю, характэрнымі для Праводнай нядзелі — апошняга дня Масленічнага тыдня. Менавіта ў гэты

дзень і будзе спалена вырабленае ў дзень сустрэчы Масленкі пудзіла Зімы. Сустрэць вясну дапамогуць спевы і карагоды ў выкананні фальклорных груп, у тым ліку народнага ансамбля музыкі і песні “Мінскія музыкі”, народнага фальклорнага калектыву “Мілавіца”, народнага фальклорнага ансамбля “Дубравіца” Рачоўскага цэнтра традыцыйнай культуры, народнага ансамбля народнай песні “Сваты” Жыткавіцкага раённага цэнтра культуры, а таксама творчага калектыву “Майстэрня ўражанняў” з гульніва-забаўляльнай праграмай.

Акрамя таго, у музеі будуць падведзены вынікі конкурсу “Масленічная

лялька”. Адметна, што ўдзельнікамі яго сталі як індывідуальныя аўтары лялек, так і аўтарскія калектывы, у тым ліку сямейныя. Пераможцу чакае галоўны прыз: дэгустацыя страў беларускай кухні ў карчме на тэрыторыі музея.

К.А.

На здымку: пад час сустрэчы Масленкі на мінулым тыдні.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь Давыдзьку Генадзю Браніслававічу ў сувязі з напаткаўшым яго непапраўным горам — смерцю бацькі. Выказваем спачуванні сям’і, родным і блізкім.

У Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей можна сустрэць і тыя помнікі, што знаходзяцца пад пагрозай поўнага знішчэння. Прычым у гэтую, апошнюю, частку своеасоблівай (ды, на шчасце, невялікай) "Чырвонай кнігі" трапіла не толькі ўшчэнт прагнілая драўляная Пакроўская царква XVIII стагоддзя ў Петрыкаве, якую ўжо наўрад ці магчыма аднавіць з захаваннем аўтэнтычных матэрыялаў, але таксама і твор, што паўстаў усяго сорок гадоў таму, — мазаічнае пано "Партызаны" на фасадзе мінскага гатэля "Турыст" аўтарства народнага мастака БССР, знакамітага жывапісца-манументаліста Аляксандра Кішчанкі. Гісторыка-культурная каштоўнасць 2-й катэгорыі!

180 кв. м мазаічнага пано, чатыры тоны смальты... Гэтыя ўражальныя колькасныя паказчыкі — зразумела, зусім не асноўныя вартасці твора Аляксандра Міхайлавіча. Мазаіка стала адной з архітэктурных дысэнсавых дамінант Партызанскага праспекта. Менавіта таму гэты ўзор манументальнага мастацтва і цяпер трапляе на вока дзясяткам тысяч людзей штодня. Ці, дакладней, мінакі сёння бачаць зялёную будаўнічую сетку, пад якой праглядаюцца няўцягнутыя абрысы. І бачаць яе ўжо не першы год, хаця ніякага будаўніцтва тут не вядзецца.

Калі статус-кво захаваецца і надалей, такой карцінай Мінск "парадуе" і незлічоных замежных турыстаў, якія прыедуць на Чэмпіянат свету па хакеі ў 2014 годзе. Прычым "шыла ў мяшку не ўтоіш": без сумневу, пэўная частка гасцей размесціцца менавіта ў прэзентабельным гатэлі "Турыст".

Зрэшты, часу яшчэ дастаткова для таго, каб гэты статус-кво кардынальна змяніць.

бе, пакуль толькі ў юрыдычнай плоскасці. Горад узяў звышпраблемны аб'ект пад сваю апеку, і, у выніку, той апынуўся на балансе Заводскага раёна Мінска. Цікава, што сама сцяна, на якой размешчана мазаіка, мае іншага ўласніка...

Планы па рэстаўрацыі, здавалася б, пачалі ўрэшце набываць канкрэтныя абрысы, аднак... Заўчасны сыход з жыцця Міхайла Паўлава, а таксама мноства іншых фактараў замарудзілі іх рэалізацыю. Пытанне з фінансаваннем работ — хаця б толькі на іх пачатковай стадыі — не вырашана і па сёння. Але раённая адміністрацыя, што называецца, не здаецца.

— Мы ўжо звярнуліся ў Мінгарвыканкам з просьбай знайсці

мара Макарышава. — Мы маглі б зняць са сцяны ацалелыя фрагменты, пранумараваць іх і ўзяць на адказнае захаванне да лепшых часоў. А калі яны надыйдуць — проста вярнуць на сваё месца гэтыя арыгінальныя фрагменты. Лішне нават казаць, што ў такім выпадку працэс аднаўлення ўдалося б істотна спрасціць. На жаль, да гэтых прапановаў не прыслухаліся...

І сапраўды, навука тут вельмі простая: захоўваць значна танней, чым аднаўляць. Толькі вось ці будзе яна вывучана?

Тамара Іванаўна пераканана, што для захавання падобных манументальных твораў патрэбна перадусім увага. У якасці прыкладу яна распавяла пра іншы праблемны выпадак: не так да-

"Але-але-але-але!..."; або "Хакей" у кабінетах, а хутка ж Чэмпіянат свету

У ролі "спісанай торбы"

Галоўны спецыяліст аддзела культуры Заводскага раёна Мінска Галіна Маліноўская кладзе перада мной важкую папку дакументаў. У ёй — гісторыя "хаджэння па пакутах" мазаічнага пано, якая сваёй дынамікай нагадвае сюжэт "мыльнай оперы": нешта, нібыта, і адбываецца, але, насамрэч, не адбываецца нічога. Жанравая прыналежнасць гэтай гісторыі пагэтуль яшчэ не вызначана: без сумневу, яна залежыць ад фіналу.

Адслаенне мазаікі пачалося яшчэ ў раннях 1990-х. Здавалася б, гэта дзіўна: узоры манументальнага мастацтва старажытных Фіваў вунь тры тысячы гадоў стаяць без рэстаўрацыі... Але ж дажджы там вываюць раз на дзесяцігоддзе. А ў нас?

— Паводле заключэння экспертаў, галоўнай прычынай адслаення стала паветраная падушка, утвораная паміж той нахіленай плоскасцю, на якой непасрэдна размяшчаецца мазаіка, і асноўнай бетоннай сцяной, што, дарэчы, таксама актыўна руйнуецца, — распавядае дырэктар Мастоцкага камбіната Тамара Макарышава. — Зразумела, што ў гэты прамежак пастаянна трапляе вільгаць, і яе ўздзеянне — папраўдзе катастрофічнае...

Да таго ж, сваю справу зрабіла і другая лінія метро, якая прайшла літаральна пад мазаікай — ужо значна пазней за яе паўстанне, — і таму вібрацыя, выкліканая коламі цягнікоў, ад-

Ці не застануцца "Партызаны" ў овертайме?

пачатку ў разлік не бралася. Дарэчы, менавіта гэты фактар яшчэ гадоў пятнаццаць таму абумовіў патрэбу рэстаўрацыі іншага знакавага манументальнага твора Аляксандра Кішчанкі — мазаічных пано ў мікрараёне "Усход". Яна была паспяхова выканана сіламі таго самага Мастоцка-вытворчага камбіната Саюза мастакоў.

На нейкі час рыштаванні з'явіліся і ля мазаікі "Партызаны". Потым іх знялі. Ва ўласніка помніка спадчыны, якім на той момант лагічна з'яўляўся гатэль "Турыст" Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, патрэбных сродкаў не аказалася. Так, сума ўжо на той момант была папраўдзе немалая, але... Цяпер яна стала непараўнальна большай.

У архіве аддзела культуры Заводскага раёна ёсць каштарыс на правядзенне рэстаўрацыі, датаваны 2005 годам, дзе фігуруе сума амаль у мільярд рублёў. Безумоўна, на сёння ён састарэў, і не толькі ў звязку з інфляцыяй. За прамінулыя сем гадоў плошча ацалелай мазаікі істотна паненала — ці не ўдвая. Значыць, і "цана пытання" вырасла ў адпаведнай прапорцыі.

Можна цалкам меркаваць, што калі б мазаіка не мела статусу помніка спадчыны, яе лёс ужо даўно вырашыўся б — як гэта здарылася, прыкладам, з "аварыйным" сацрэалістычным пано на будынку БДУІР, без уся-

лякага тлуму дэманціраваным гады тры таму. Але ў дадзеным выпадку ўсё куды складаней.

У 2008-м тагачасны ўласнік помніка спадчыны выступіў з ініцыятывай пазбаўлення пашчэрбленай мазаікі гэтага статусу. Прапанова была адхілена. Начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі ўжо неаднаразова тлумачыў на нашых старонках, што аб'ект не можа быць выключаны з Дзяржаўнага спіса з прычыны сваёй кепскай захаванасці: айчыннае заканадаўства такіх варыянтаў не прадугледжае.

Таму ўзнікла пытанне: што рабіць далей? "Зачысціць" непрыглядную сценку ўласнік не меў права, рэсурсаў на аднаўленне ў яго не было... Выбітны мастацкі твор апынуўся ў недарэчнай для яго іпастасі "няпрофільнага актыву". Ці, калі без эўфемізмаў, — "спісанай торбы".

Як і ў большасці падобных выпадкаў, мячом для рассякання гордзіева вузла скарыстаўся менавіта кіраўнік муніцыпалітэта, які не спалохаўся ні складанасцей, ні адказнасці. У тым самым 2008 годзе тагачасны мэр Мінска Міхаіл Паўлаў прыняў валявое рашэнне: захавачь і аднавіць помнік спадчыны.

Неўзабаве пасля гэтага ў лёсе апошняга адбыліся першыя істотныя змены — няхай са-

магчымасць выдаткаваць гэтыя сродкі з гарадскога бюджэту. У адваротным выпадку, спадзяёмся выкарыстаць рэзервныя фонды раёна, — кажа Галіна Маліноўская.

А таксама, паводле яе слоў, ужо зусім хутка будуць выкананы і ўсе належныя юрыдычныя фармальнасці — уліковая картка ды ахоўная дошка. Вядома, праблему помніка, які працягвае руйнавацца, такі крок не вырашыць. Але затое ён сведчыць пра сур'ёзнасць намераў новага ўласніка.

І хаця на сёння нічога не прадвешчае хэпі-энду, сумны сюжэт можа зрабіць рэзкі піруэт.

Рэстаўрацыя — магчымай, былі б сродкі

Сцісла пераказаная вышэй гісторыя спараджае, прынамсі, два пытанні: ці магчыма было прадухіліць такое развіццё падзей, і ці можна выправіць яго наступствы? Менавіта гэтыя пытанні я задаў кіраўніку арганізацыі, што ўжо не адно дзесяцігоддзе непасрэдна займаецца стварэннем ды рэстаўрацыяй падобных твораў манументальнага мастацтва, — Мастоцкага камбіната.

— Яшчэ гадоў сем — восем таму, калі ступень руйнавання мазаікі была значна меншая, а сродкі на рэстаўрацыю адсутнічалі, мы звярталіся да яе ўласніка з прапановай правесці хаця б кансервацыю пано, — кажа Та-

ма Макарышава. — Мы маглі б зняць са сцяны ацалелыя фрагменты, пранумараваць іх і ўзяць на адказнае захаванне да лепшых часоў. А калі яны надыйдуць — проста вярнуць на сваё месца гэтыя арыгінальныя фрагменты. Лішне нават казаць, што ў такім выпадку працэс аднаўлення ўдалося б істотна спрасціць. На жаль, да гэтых прапановаў не прыслухаліся...

— Для таго, каб спыніць разбуральныя працэсы, у свой час было дастаткова зрабіць казырок, які засцерагаў бы пано ад пранікнення вільгаці, — тлумачыць дырэктар камбіната. — Мы аператыўна звярнуліся з такой прапановай да кіраўніцтва прадпрыемства, але адказу, на жаль, не атрымалі. І вось, не так даўно ўжо пачалося адслаенне... Таму, пакуль не позна, хацелася б звярнуць увагу абласных улад на гэтую сітуацыю...

Што ж да сталічнай гісторыі... Адразу пасля таго, як мазаіка "Партызаны" пачала асыпацца, удава мастака Ніна Кухарэнка прапанавала зняць з пано кальку-шаблон: каб потым было прасцей аднавіць страты. На жаль, да гэтай прапановы таксама не прыслухаліся. Сёння ўжо позна... І паколькі эскізы мазаікі таксама не захаваліся, адзінай асновай для яе аднаўлення з'яўляюцца старыя фотаздымкі, што фіксуюць "лепшыя часы" твора.

Магчымасць аднаўлення мазаікі ў яе першасным абліччы многім падаецца амаль нерэальнай. Да такой самай высновы прыйшлі і спецыялісты Інстытута жылля Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Рэспублікі Бела-

русь, якія правялі чарговае даследванне пано ў красавіку 2003 года. Даводзілася чуць таксама і наступнае пытанне: дзе ўзяць патрэбную колькасць смальты, якая ў свой час прывозілася з Украіны?

Не падвяргаючы сумневам аўтарытэт інстытута архітэктурна-будаўнічага профілю, усё ж выразылі адрасаванне закранутае пытанне куды больш "спецыялізаванай" у дадзеным выпадку арганізацыі — Мастацкаму камбінату. Адказ яго дырэктара быў кардынальна іншым: рэстаўрацыя цалкам магчы-

рашэння праблем помніка. Мы ж прыйдзем на аб'ект толькі па завяршэнні агульнабудаўнічых работ, каб накласці мазаіку на ўжо гатовую паверхню...

Безумоўна, гэта самы дарагі ды працаёмкі варыянт выйсця з дадзенай сітуацыі. Але... Якая яму можа быць альтэрнатыва? Дачакацца, пакуль мазаіка асыпецца ўшчэнт, а потым прыкрыць "асірацелы" мур рэкламным банерам, як ужо прапаноўваў наведвальнік аднаго інтэрнэт-форуму? Даруйце, але ж гэта, мякка кажучы — не варыянт!

Менавіта таму сярод буйных замежных калекцыянераў не згасяе попыт на савецкае мастацтва ўвогуле і сацрэалізм у прыватнасці. Вядома, гэта зусім не азначае, што мільянеры-"капіталісты" прасякнуліся змешчанымі ў такіх творах ідэйнымі пасыламі. Ды і манументальныя роспісы знакамітага мастака-камуніста Давіда Альфара Сікейраса выклікаюць захапленне зусім не толькі сярод яго аднадумцаў. І, між іншым, дбайна захоўваюцца ў публічнай прасторы Мехіка. Як і выдатныя манументальныя творы Дыяга Рыверы і Хасэ Ароска.

Таму няма ніякага сумневу ў тым, што калі рэстаўрацыя мазаікі на фасадзе гатэля "Турыст" завяршыцца да 2014 года, яна прыцягне ўвагу тых самых турыстаў, якія

пано, — кажа ўдава мастака. — М'яне вельмі здзівіла тое, што літаральна кожная дэталю ў ім была дбайна прадумана і мела нейкае сімвалічнае значэнне — зрэшты, гэта характэрна для кожнага яго твора. Скажам, круглыя твары партызанаў — нібы планеты, а іх суровыя, непрыветлівыя, здавалася б, выразы, гэтыя сціснутыя вусны, насамрэч увасабляюць мужнасць. Мастак цудоўна ведаў псіхалогію чалавека, яго характар. У яго творах не было нічога выпадковага...

Невыпадковай стала і колеравая гама мазаікі — няяркая, некрыклівая, нібы наўмысна прыглушаная. І, урэшце, ці не самая галоўная невыпадковасць — архітэктурная прывязка.

— Аляксандр заўсёды звязваў манументальную работу з яе прасторавым атачэннем — інтэр'ерам або экс-

лік няўхільна скарачаецца. Некаторыя з тых узораў працы камбіната, якія ўтвараюць яго "партфолія", сёння можна ўбачыць толькі на стэндах у калідорах прадпрыемства. Вось, да прыкладу, фрэска Зоі Літвінавай і Святланы Катковай, зробленая для кінастатра "Вільнюс", — знішчана пад час рэканструкцыі. Або роспіс Генадзя Жарына — вялізны, ад падлогі да столі, і, у дадатак, ідэалагічна "нейтральны", — які яшчэ зусім нядаўна маглі бачыць наведвальнікі рэчыцкага Палаца культуры і тэхнікі нафтавікоў...

— Пад час апошняга рамонту ён "знік", — распавядае Тамара Макарышава. — У аўтара, вядома, нават і не пыталіся. Як і ў выпадку з творами "Стары і новы Вільнюс", мы прапаноўвалі варыянты захавання, але... Воля ўласніка была іншай...

Чаму гэтак здараецца ўсё часцей? У адказ дырэктар камбіната адно паціскае плячыма.

— Адночы да нас паступіла замова правесці дэмантаж твора мастацтва: уласнік бу-

мая — былі б грошы!

— У тым выпадку, калі пытанне з фінансаваннем будзе вырашана, мы гатовы хоць заўтра прыступіць да падрыхтоўчых работ, — кажа Тамара Макарышава. — На нашым камбінатэ дастаткова кваліфікаваных спецыялістаў, ды і праблемы са смальтай — таксама вырашальныя. Па-першае, у нас ёсць старыя запасы яшчэ з савецкіх часоў, а па-другое — можна наладзіць пастаўкі з той жа Украіны...

Дырэктар камбіната адмовілася назваць нават прыблізны каштарыс гэтага праекта. Але зразумела, што ён будзе даволі вялікім. Да таго ж, мастацкай частцы рэстаўрацыі павінна папярэднічаць хаця б частковае выкараненне тых прычын, што абумовілі яе неабходнасць.

— Класці мазаіку на старое месца няма ніякага сэнсу: яна неўзабаве зноў пачне асыпацца, — кажа Тамара Іванаўна. — Таму перад намі там павінны добра папрацаваць інжынеры і будаўнікі, прапанаваўшы найаптымальны варыянт вы-

Напамін пра мужнасць

Сёй-той лічыць манументалістыку савецкай эпохі гэтакім культурным анахронізмам: маўляў, яе час даўно ўжо мінуў. Напэўна, такі падыход і сапраўды правамоцны ў дачыненні да ўзораў стылю, якія нават самі іх аўтары ў прыватнай гутарцы называюць не інакш, як халтурай. Ніхто і не кажа пра тое, што кожнаму гіпсавому "балвану" трэба надаваць статус музейнага прадмета ды здзьмухваць з яго пылінкі.

Але, як сведчыць гісторыя, кожная эпоха спараджае не толькі мастацкія стандарты і шаблоны, але і шэдэўры, здатныя яе перажыць — ды існаваць ужо па-за сваім ідэалагічным кантэкстам.

Прыкладаў можна знайсці колькі заўгодна — ад егіпецкіх пірамід і да ўсіх увасабленняў ампіру, уключаючы мінскім.

прыедуць на чэмпіянат. І, магчыма, выкліча іх шчырае захапленне. Тым больш, многія жыхары "заходняга свету" едуць у нашу частку Еўропы менавіта дзеля гісторыка-культурных помнікаў савецкага часу: у іх такіх няма, у адрозненне ад касцёлаў і замкаў.

Але самае важнае — нават не гэта. Мазаіку на сцяне гатэля "Турыст" ні ў якім выпадку нельга дапасоўваць да тых твораў савецкай пары, дзе чырвоны колер займае непрапарцыйна шмат месца. Пасыл ды ідэйны кантэкст "Партызанаў" не састарэюць ніколі (тым больш, варта нагадаць, што 2014-ы адзначаны для нас не толькі хакейнай падзеяй, але і 70-й гадавінай вызвалення Беларусі).

Як не састарэе, зрэшты, і творчасць аднаго з найвыбітнейшых прадстаўнікоў свайго выбітнага пакалення беларускіх мастакоў.

Аўтара, які, у любым выпадку, — "застанецца". А ў дадзеным — ёсць усе падставы меркаваць, што аўтар і тэма, як кажуць, супалі.

— Аляксандр Міхайлавіч мне падрабязна распавядаў пра гэтае

тэр'ерам, — распавядае Ніна Кухарэнка. — Сёння, як падаецца, многія мастакі грэбуюць гэтым прынцыпам...

Таму калі для простых мінакоў мазаічнае пано "Партызаны" мае стаць напамінам пра мужнасць, для мастакоў-манументалістаў гэтага і наступных пакаленняў яно зробіцца той высокай планкай, да якой належыць імкнуцца.

Пакінуць ці не?

У 1970-я — 80-я гады на Беларусі быў сапраўдны бум манументальнага мастацтва. Шыкоўныя аўтарскія роспісы, вітражы і мазаічныя пано з'яўляліся па ўсёй краіне, і ледзь не кожны старшыня буйнога калгаса альбо дырэктар санаторыя лічыў патрэбным запрасіць прафесійнага мастака і добра яму заплаціць. Сімptom савецкіх часоў — укладваць грошы ў мастацтва — стаў эканамічным фактарам развіцця манументальнага мастацтва.

— У тыя часы наш камбінат быў перагружаны працай, і заказчыкам даводзілася стаяць у чарзе па два — тры гады, — узгадвае Тамара Макарышава. — Мы афармлялі нават школы і дзіцячыя садкі, і там былі вялізныя аб'ёмы работ! Сёння гэта, вядома, нават і ўявіць немагчыма: манументалісты працуюць толькі на самых значных аб'ектах...

З той пары засталіся не толькі згадкі, але і цэлая плыіма артэфактаў — і адметных, і... розных. Але іх

дынка палічыў яго непатрэбным, распавядае яна. — І мы адмовіліся — чыста па прынцыповых меркаваннях, бо наша прадпрыемства створана зусім для іншага: мастакі спараджаюць ідэі, мы ўвасабляем іх у жыццё. А руйнаваць тое, што ўжо было створана... Лічу, у нас няма на гэта маральнага права...

Згаданы выпадак меў заканамерны і сумны фінал. Уласнік будынка хуценька знайшоў прыватную фірму, якая без ваганняў вытанала ўсё, пра што ён праціў...

Дэ-юрэ, ён мае рацыю — у тым выпадку, калі твор манументальнага мастацтва не мае статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці (а ён нададзены хіба лічаным такім артэфактам савецкай пары). І сапраўды, каму, як не ўласніку вырашаць: пакінуць ці не? Тым больш, узровень такіх твораў сапраўды вельмі розны, і многія ўзоры савецкага кічу даўно просяцца... у нейкі адмысловы музей.

Але вельмі хацелася б, каб у дадзеным выпадку тыя, хто "замаўляе музыку", не палічылі залішнім звярнуцца па кансультацыю да прафесіяналаў, а не абапіраліся выключна на ўласны эстэтычны густ.

Урэшце, Тамара Макарышава мае і яшчэ адзін аргумент. Манументальнае мастацтва — гэта заўсёды вельмі доўга. Яго стварэнне вымагае процым часу ды сродкаў. А вось руйнаванне...

І сапраўды, ці ж гэта не нагода падумаць перад тым, як зрабіць незваротны крок?

29 лютага, акурат у дзень сваіх народзін, калі 60 гадоў таму быў падпісаны Указ аб заснаванні дзяржаўнага калектыву, Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Г.Цітовіча адзначыць юбілей святочным канцэртам у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Напярэдадні ж мы размаўляем з мастацкім кіраўніком калектыву — народным артыстам краіны, прафесарам Міхасём ДРЫНЕЎСКИМ і ўдзельніцамі яго славутага хору.

— Кажуць, усе песні, адшуканыя ў народзе, ужо апрацаваны, і неаднойчы. Засталіся хіба новыя, аўтарскія, якія складаюцца сёння. Што будзеце рабіць, калі стародаўні фальклор скончыцца? Можна, менавіта таму і пашыраеце рэпертуар? Царкоўныя творы далучылі, музыку беларускіх кампазітараў...

— Як гэта "фальклор скончыцца"? Гэта ж невычэрпная крыніца таленту і мудрасці народу! Таму хопіць тых песень на доўгія гады. Можна, наадварот: не ўсё і трэба браць — толькі лепшае. А час ідзе — і хочацца, здараецца, апрацаваць песню іначай. І ў нас так было, што да адной і той жа песні за 60 гадоў звярталіся не раз. Але да такіх апрацовак трэба падыходзіць з чыстымі рукамі і чыстай душой, а не адно са сваімі творчымі амбіцыямі, каб, пры ўсёй празе да навацый, не загубіць душу самой песні. Царкоўныя творы мы спяваем як "хобі", тройчы ўдзельнічалі ў духоўных фестывалях — і тройчы атрымлівалі Гран-пры. Ведаецца, чым больш мы паглыбляем у царкоўную музыку, тым больш адкрываем для сябе... народную песню. Гэтыя два кірункі былі на Беларусі больш блізкімі адзін да аднаго, чым дзе. Спяваем мы, дарэчы, і песні іншых народаў. Звычайна, выпраўляючыся на гастролі, рыхтуем хаця б адну песню на той мове, куды едем.

У юбілейным канцэрце, да прыкладу, будзе і народная карэйская песня, якую мы выконвалі на тамтэйшым фестывалі яшчэ ў 1989 годзе і атрымалі ў выніку тры галоўныя прызы. Тройчы былі ў Кітаі, паездка туды плануецца і сёлета. Але там мы спявалі — "Кацюшу". Праўда, па-кітайску. І нам падпявалі!

— А беларускія песні — ці часта падпяваюць вам нашы слухачы?

заць ці не)... "дзень пячаткі". Гэта калі хтосьці з артыстаў прыязджаў, а яму: "Ой, мы і забыліся, што вы павінны выступаць. Мы тут... ведаецца... Давайце мы вам пячатку паставім, што канцэрт — адбыўся, а вы адгачніце, мясціны нашы паглядзіце..." Карацей, пячатку — ставілі, а канцэрт — не патрэбны... Цяпер усё інакш. І гэта выдатна.

— Канцэрты, як любяць кажаць у рэкламных роліках, адбываюцца "пры любым надвор'і"?

— І гэта добра! Але сама паездка, напрыклад, на Брэстчыну — гэта некалькі гадзін у аўтобусе, потым адрозны выступленне, і зноў — аўтобус... Для голасу гэта кепска, яго трэба берагчы. Але галоўнае — што мы нясем песні людзям, што ім гэта патрэбна. У нас часта запытваюць: маўляў, а чаму вы ў нас не былі раней? Прыязджайце яшчэ! І гэта дае сілы. Беларускаю песню павінны ведаць і ў нас, і ў замежжы. Днямі я вяр-

нуўся з Усяпольскага фестывалю беларускай песні, што ўжо 43 гады існуе на Беласточчыне: я там ужо 27 гадоў — старшыня журы. Трэба бачыць, з якой павагай і любоўю там ставяцца да гэтай спадчыны!

— Можна, і ў нас трэба такі фестываль заснаваць? Каб гучалі не толькі эстрадныя песні, але і менавіта народныя — у выкананні не адно фальклорных калектываў, а ўсіх прысутных. Гэткая "Спеўнае поле", як у Прыбалтыцы...

— Галоўнае — каб песня гучала. А ўжо як назваць усё гэта — канцэрт, вечарынай, цыклам, праграмай, праектам, аглядам, дэкадай, фестывалем, — не так важна. Апошнім часам і Міністэрства культуры, і апарат Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей прыкладаюць шмат намаганняў, каб да нас прыязджалі беларусы замежжа. Іх прыклад можа навучыць і нас гэтак жа захоўваць уласныя традыцыі.

— Вы ж пераймалі харавыя традыцыі свайго калектыву непасрэдна ад Генадзя Цітовіча: ён сам запрасіў вас хормайстрам...

— Я ўспрыняў ад яго, найперш, разуменне народнай пес-

Хор, ён — "пры любым надвор'і"

Аўтарскія навацыі да песні

Інтанацыя і энергетыка

Васіль БРАІМ, саліст хору, заслужаны артыст Беларусі:

— Я ўдзячны лёсу за тое, што ў гэтым калектыве ўжо 26 гадоў, бо спяваць — заўсёды было маёй марай. Прыйшоў сюды ўжо ва ўзросце, эканамістам па спецыяльнасці, з працоўным стажам на прадпрыемствах. Будучы артыстам хору, скончыў і музычнае вучылішча, і Расійскую акадэмію музыкі імя Гнесіных у Маскве. Сёння і сам выкладаю — сольныя народныя стэвы ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. Так званы белы гук, з якім многія асаціруюць народны вакал, у прафесійным народным выканальніцтве, якім займаюцца мы, непрымальны. Гук павінен заставацца "круглым", але адметным ад акадэмічнага. Тады народныя песні ператвараюцца ў сапраўдныя творы харавога мастацтва. Дыяпазон у артыстаў, у параўнанні з народнымі спевакамі, музіць быць шырэйшы, гукавых фарбаў павінна быць больш, бо кожная песня спяваецца іншым тэмбрам голасу. Навучаць жа гэтаму ў нас пачалі адносна нядаўна: усяго гадоў дзесць та-

му. А тут столькі тонкасцей! Лірычныя песні, калыханкі, плач-галашэнні — кожная з іх мае сваю стылістыку, свае штрыхі і, адпаведна, таямніцы выканання. У народзе была распрацавана свая сістэма падрыхтоўкі: ад бабулі да ўнучкі. Калі дзяўчына не ўмела спяваць ды танчыць, не была прывучана да хатніх работ і рукадзелля, дык як жа яна выйдзе замуж? Сёння тыя традыцыі шмат у чым страчаны, дый вёска ўжо не тая: час змяняецца. Таму так важна захаваць пераемнасць лепшых традыцый. А тут галоўнае — нават не мелодыя, а менавіта інтанацыя: не проста як гукавое адценне, а як стаўленне таго, хто спявае, да таго, што ён спявае...

Людміла ЗЯМЦОВА, салістка хору:

— За 24 гады, што я працую ў калектыве, склад хору змяніўся. Сыходзілі ветэраны, прыходзіла моладзь — як і я сама калісьці. Але не змянялася адно: калектыву заставаўся нашым домам, нашай сям'ёй. У Міхася Паўлавіча такая энергетычная сіла, што ён усіх вядзе за сабой — і мы ў яго вучымся, бо ніхто так тонка не адчувае народную песню, як ён. Адсоль і формы яе падачы: хорам, з салістам, дуэтам, квартэтам, іншымі ансамблевымі складамі. Ён умее знайсці "разыначку"!..

ні. Калі вучыўся ў кансерваторыі, бегаў на рэпетыцыі ў Дзяржаўную харавую капэлу да Рыгора Раманавіча Шырмы — лічыў сябе поўным акадэмікам (у сэнсе схільнасці да акадэмічнай музыкі). І запрашэнне да Цітовіча мяне нават збярэжыла. Але тое, як ён разумее і тлумачыць народныя песні — стала для мяне адкрыццём. Я глядзеў на яго папраўдзе з адкрытым ротам, зайздросціў ("О, як умее!"), імкнуўся пераняць. І, у выніку, застаўся ў гэтым калектыве назаўсёды. Можна, і сапраўды мне нешта такое ад яго перадалося? Тое, што нельга патлумачыць на матэрыяльным узроўні. Хаця думкі ж таксама матэрыялізуюцца. У тым ліку ў песні! Таму так важна данесці іх сэнс, кожнае слоўца: музыка ўжо ідзе ад іх, а не наадварот. Галоўнае — адчуць саму інтанацыю слова. У нас, як заўважаюць многія, большасць песень пачынаецца з "Ой...", але ж колькі ў тым "Ой": ёсць "Ой" балючае, а ёсць — усхваляванае... У кожнай песні — сваё...

**Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

А можна, зробім мюзікл?

Дзмітрый АКУЛІЧ, дырэктар калектыву:

— Такі вялікі хор, як наш, не можа быць, вядома, самакупным. Таму вялікі дзякуй дзяржаве і Міністэрству культуры, якія падтрымліваюць нас, разумеючы, што наша паспяхова дзейнасць складае добры імідж усёй краіне. Увогуле, народнае мастацтва, узнесенае на прыступку прафесіяналізму, — гэта брэнд любой культуры. І — нашай, беларускай! На жаль, сярод часткі публікі склаўся стэрэатып: хор — гэта штосьці статычнае, а таму, як бы добра ні спявалі, нецікавае: стаяць, рукі па швах... Наш калектыв даўно ўжо гэты стэрэатып парушыў. Таму хочацца парушыць яго і ў публіцы. У перспектыве (ёсць такія задумы) зробім, можа, беларускі мюзікл — стылізаваны, дзе народныя песні і народныя строі прыйдуча да месца. Таксама хочам зрабіць новыя запісы нашых кампазіцый, разаслаць іх па радыёстанцыях, каб частцей ставілі ў эфір. За 60 гадоў, цягам якіх існуе хор Цітовіча, змяніліся псіхалогія і філасофія слухачоў. Таму, я ўпэўнены, мы зможам змяніць іх густы, накіраваць іхня прыхільнасці ў рэчышча

высокай творчасці. У гэтым я арыентуюся і на ўласныя адчуванні. Калі ўпершыню трапіў на канцэрт народнага хору (а гэта было яшчэ ў студэнцтве, задоўга да працы ў калектыве), у мяне пацэла мурашкі пабеглі... Многія слухачы напяросту не разумеюць, якія адкрыцці іх чакаюць пры кожным такім выступленні. А як можна палюбіць, калі не ведаеш? На папулярнасьць такой з'явы не трэба шкадаваць ні грошай, ні сіл. Таму цяпер я і прыкладаю ўсе намаганні, каб данесці да астатніх той стан, які я адчуў, упершыню трапіўшы на канцэрт хору імя Цітовіча ў філармоніі...

Галіна ГАРЫНОВІЧ, рэпетытар па балеце:

— За дваццаць гадоў працы артысткай балетнай групы хору я ўжо прызвычалася, што калі кажу, дзе працую, бачу здзіўлення вочы: маўляў, няўжо ў народным хоры ёсць балет? Зразумела, так могуць спытаць хіба тыя, хто ніколі не бываў на нашых канцэртах. У нас — дзесць балетных пар, і мы імкнемся ледзь не кожнае выступленне ператварыць у гэты "міні-спектакль". Наша галоўная задача — "станцаваць" песню. Але ёсць у нас і

самастойныя харэаграфічныя нумары — тая ж "Полька з прысодамі". Пасля заканчэння ўласна танцавальнай кар'еры мяне запрасілі застацца ў калектыве, але — у новай якасці. За гэтыя два гады я зрабіла ўжо шэсць новых пастановак. Спачатку, разам з Юрыем Паўлішыным — "Рэчыцкія дажынкi". Потым была "Масленіца", складаная з-за "ламаных", зменлівых рытмаў. Задумаліся мы і над "Купалінкай". Калі зрабілі пластычны відэарад, успрыняцце песні адрозна стала іншым. Акрамя выкарыстання традыцыйных форм, шукаем і наватарскія рашэнні — у лексіцы танца, у харэаграфічных малюнках. Беражліва захоўваем і старыя нумары, упадабаныя публікай. Тая ж "Лявоніха" ў новых касцюмах, зробленых Юрыем Піскуновым, стала непазнавальнай! А на юбілейным канцэрце пакажам прэм'еру "Вясельнай соіты". Цікава, што саму тэму гэтай пастаноўкі падказала наша цудоўная салістка — заслужаная артыстка Беларускай Валянціна Крыловіч. І прапанавала "ў дадатак" чатыры народныя песні. З іх апрацовак і спляліся нашы "вясельныя карункі". Так што наш калектыв — "рухомы", ва ўсіх сэнсах слова...

Гісторыя пытання

"Гісторыя беларускага тэатра. Нараджэнне" — стужка сцэнарыста і рэжысёра Іны Віннікавай. Гэтая карціна нясе відавочна асветніцкую функцыю, бо яе мэта — у прастай форме распавесці гісторыю айчыннага тэатральнага мастацтва з самага яго зараджэння да 20-х гадоў XX стагоддзя. Аўтар абраў для сваёй стужкі жанр журналісцкага нарыса, які часта сустракаецца на тэлеканалах, але насыціла яе мноствам вобразу, што дазваляе лічыць стужку ўзорам сучаснай кінадакументалістыкі.

Пачынаецца карціна з тыпова журналісцкага прыёму: наведвальнікам аднаго з самых вядомых спектакляў мінулага тэатральна-

ўдзел у здымках, спрабуюць вельмі трапна дэталі да гледача: беларускае тэатральнае мастацтва з самага пачатку развівалася паралельна заходнееўрапейскаму і пэўны перыяд нічым яму не саступала. Творчасць Францішкі Уршулі Радзівіл і яе трупы ў гэтым плане ў карціне выкарыстоўваецца ў якасці асноўнага прыкладу, багаты візуальны шэраг упрыгожваюць будынкі і інтэр'еры адрэстаўраванага Нясвіжскага палаца. Дынамічны мантаж дадае фільму Іны Віннікавай відовішчасці. Пэўнае здзіўленне выклікае дубліраванне персанажаў стужкі, якія размаўляюць на беларускай, на рускую мову. Зразумела, што "Беларускі відэацэнтр" плануе

роніка, фота- ды іншыя архіўныя матэрыялы. Як заўсёды, удала выканаў сваю справу апэратар Міхаіл Бродскі (дарчы, апэратар усіх стужак, што названы ў гэтым аглядзе).

Між тым, асноўнае патрабаванне, якое прад'яўляецца да журналісцкага твора — навізна, — стужка не выконвае. Калі параўноўваць яе з аналагічнымі тэлевізійнымі перадачами, што ўжо былі ў эфіры розных беларускіх тэлеканалаў, то стане відавочна: абсалютна новай інфармацыі стужка Святаслава Мядзведзева і Генадзя Рабцава, на жаль, не ўтрымлівае. Адсутнічае ў фільме і так званае чалавечае вымярэнне, без якога, пачынаючы з 1960-х, немагчыма ўявіць творы аб Подзвігу народа ў гады Вялікай Айчыннай. Тым больш, што ўспаміны ветэранаў, якія ваявалі на апісаных у фільме ўмацаваннях, былі апублікаваны таксама яшчэ колькі дзесяцігоддзяў таму. Спраба аўтараў зрабіць фільм больш

На Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" актыўна ідуць здымкі стужкі Канстанціна Лапушанскага "Роля". Карціна (сцэнарый да яе напісаў вядомы расійскі драматург Павел Фін) распавядае гісторыю маладога правінцыйнага акцёра ў часы Грамадзянскай вайны ў Расіі, які вымушаны выдаваць сябе за іншага чалавека. Як ужо паведамляла "К", прад'юсарам дадзенага фільма выступае Андрэй Сігле, які курыраваў многія гучныя аўтарскія праекты апошняга часу, у тым ліку пераможцу мінулагодняга Венецыянскага фестывалю — стужку "Файт" Аляксандра Сакурава.

Сёння мы завяршаем агляд новых стужак "Беларускага відэацэнтра", прысвечаных знакавым з'явам, падзеям і постацям айчыннай гісторыі. Гэтыя фільмы аб'яднаны імкненнем іх аўтараў зрабіць сваё кіно непадобным на шараговую прадукцыю, якую звычайна прапануюць тэлеканалы.

Вымярэнні дак-кіно

Новыя стужкі "Беларускага відэацэнтра": гісторыя з загадкамі і без іх. Частка II

га сезона — пастаноўкі Купалаўскага "Выкраданне Еўропы, або тэатр Уршулі Радзівіл" — прапануецца сказаць колькі слоў пра гісторыю ўзнікнення беларускага тэатра, якое відавочна бянтэжыць большасць гледачоў сучаснага спектакля... Такім чынам, аўтар стужкі адразу адказвае на магчымае пытанне: а навошта здымаць такі фільм? "Гісторыя беларускага тэатра. Нараджэнне", такім чынам, з'яўляецца трапным экскурсам па амаль тысячагадовым шляху развіцця адпаведнага мастацтва — ад сярэднявечнага скамарохаў, "школьных тэатраў" у духоўных навучальных установах і магнацкіх сядзібах XVIII стагоддзя, знакамітых кірмашовых батлеек да прафесійнага тэатра Ігната Буйніцкага ўключна.

Карціна насычана візуальным і фактаграфічным матэрыялам. Аўтар вырашыла не выкарыстоўваць шырока распаўсюджаны ў сучаснай дакументалістыцы прыём рэканструкцыі, пабудаваны скразны вобразны шэраг з дапамогай сцэн з вышэйназваных спектакля Мікалая Пінігіна ды ілюстрацый. Асноўны інфармацыйны рад падаецца ў выглядзе своеасаблівага апаведу, у аснове якога — фрагменты экскурсіі ў сталічным Музеі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь. Галоўная перавага карціны — у відавочнай прастаце і лёгкасці яе ўспрымання. "Гісторыя беларускага тэатра. Нараджэнне" ўтрымлівае неабходную колькасць патрэбных для ведання гісторыі фактаў, але не адрозніваецца празмерным дыдактызмам. У ёй няма дыктарскага тэксту або вядучага, але ўсе апаведы і фрагменты інтэрв'ю злучаны ў адзіную лагічную лінію. Галоўная думка фільма, якую і аўтар, і дзеячы ды гісторыкі айчыннага тэатра, што прымалі

дэманстраваць стужку не толькі беларускім гледачам, але, тым не менш, цікава, ці існуе яе цалкам беларускамоўны варыянт?

Удалае спалучэнне інфармацыйнай насычанасці і добрай рэжысуры робяць стужку Іны Віннікавай адным з найлепшых прыкладаў фільмаў адпаведнага гістарычнага жанру, што выпускаліся ў Беларусі апошнім часам.

Пра Заходні асобны

Апошнім у дадзеным аглядзе прапануем азнаёміцца з мастацка-публіцыстычнай стужкай "Чэрвень 41-га. Заходні асобны" Святаслава Мядзведзева і Генадзя Рабцава, якая распавядае пра гісторыю стварэння лініі Сталіна — лініі вайсковых умацаванняў, пабудаванай на савецка-польскай дзяржаўнай мяжы ў 1920-я — 1930-я гады. Гэтую карціну "Беларускі відэацэнтр" стварыў сумесна з тэлекампаніяй "ВэнтБ", што, безумоўна, адбілася на форме яе ўвасаблення.

З усіх разгледжаных у дадзеным матэрыяле стужак "Чэрвень 41-га. Заходні асобны" больш чым астатнія бліжэйшы да азначэння тэлевізійнай вытворчасці. Аўтары фільма шырока карыстаюцца прыёмамі журналісцкага даследавання, увасобленага ў выглядзе шматлікіх гістарычных даведак і дыктарскага тэксту, кадрамі, знятымі на Музейным комплексе "Лінія Сталіна" пад Мінскам. Моцным бокам карціны з'яўляецца яе інфармацыйная змястоўнасць. Глядач можа даведацца са стужкі пра прызначэнне, тэхнічныя падрабязнасці стварэння і эксплуатацыі абарончых збудаванняў у пераважна часоў у розных еўрапейскіх краінах, дзеянні савецкага камандавання і гісторыю абароны дакаў на заходняй мяжы СССР у першыя дні Вялікай Айчыннай. У фільме выкарыстаны адпаведна кіна-

эмацыйным з дапамогай гістарычнай рэканструкцыі выглядае нават недарэчнай, бо паставачныя сцэны зроблены вельмі недасканала і з'яўляюцца нават лішнімі, з пункта гледжання драматургі ўсёй карціны.

Трэба адзначыць, што фільм "Чэрвень 41-га. Заходні асобны" створаны ў рэчышчы таго падыходу, які практыкаваўся ў нашай краіне нашмат раней за "ваенна-гістарычны бум" апошняга дзесяцігоддзя. У цэлым стужка яўна разлічана на аматараў гістарычнай рэканструкцыі і чытачоў папулярнай літаратуры, але прапануе тым не зусім адэкватную форму падачы інфармацыі. Фільм мог бы быць значна цікавейшы, калі б аўтары дакладна вызначыліся з жанрам свайго твора: журналісцкае даследаванне або, усё ж такі, дакументальнае кіно?..

А што далей?

Прыемна, што, мяркуючы па дадзеным навінках, "Беларускі відэацэнтр" плануе і надалей працягваць багатыя традыцыі айчыннай мастацкай дакументалістыкі. У бліжэйшай будучыні ўстанова плануе працу над шэрагам разнажанравых стужак, асноўнай мэтай якіх будзе дэманстрацыя ўнікальных з'яў беларускага грамадства і культуры. У запуску або ў найбліжэйшых планах БВЦ — вельмі цікавыя праекты Віктара Асюка, Ігара Бышнёва, Юрыя Ігрушы, Зоі Катовіч, Алега Лукашэвіча, у тым ліку — і сумесныя праекты, скіраваныя на папулярызацыю нашай краіны за мяжой. Не выключана, што БВЦ таксама вернецца да праектаў па здымках ігравага кіно. Спадзяёмся, багатыя планы ўвасобяцца ў такія ж цікавыя прэм'еры, якія паспрыюць развіццю гэтага цікавага вытворцы кінапрадукцыі ў нашай краіне.

Антон СІДАРЭНКА

"Варагі" — гэта... кінарухавік?

Як можна заўважыць, усе тры вышэйназваныя кінематаграфісты — расіяне, запрошаныя прыняць удзел у сумесным праекце на нашу студыю. "А як жа нацыянальнае кіно?" — запытаюць скептыкі. Зразумела, без міжнароднага супрацоўніцтва ў нашы часы не абыдзецца, але "Беларусьфільм" носіць высокі статус Нацыянальнай кінастудыі. Ці будуць створаныя замежнымі спецыялістамі стужкі насіць адпаведны характар?

Адной з характэрных рыс "Беларусьфільма" ва ўсе часы былі так званыя варагі — запрошаныя з іншых рэспублік кінематаграфісты (рэжысёры, акцёры, сцэнарысты), якія прывозілі ў Мінск свае асабістыя праекты ці працавалі па запрашэнні студыі. У гісторыі сусветнага кіно застануцца выбітныя карціны, створаныя ў Беларусі рэжысёрам Элемам Клімавым, апэратарам Аляксандрам Княжынскім... На "Беларусьфільме" адну са сваіх першых роляў у кіно выканаў Уладзімір Высоцкі; сцэнарыі Генадзя Шпалікава знайшлі дастойнае увасабленне дзякуючы рэжысуры яго беларускага сябра Віктара Турава... На "Беларусьфільме" здымаліся і такія "гіганты", як Алег Янкоўскі і Данатас Банініс... Словам, у тым ліку дзякуючы ўсім тым асобам, назва "Беларусьфільм" гучала на ўвесь свет.

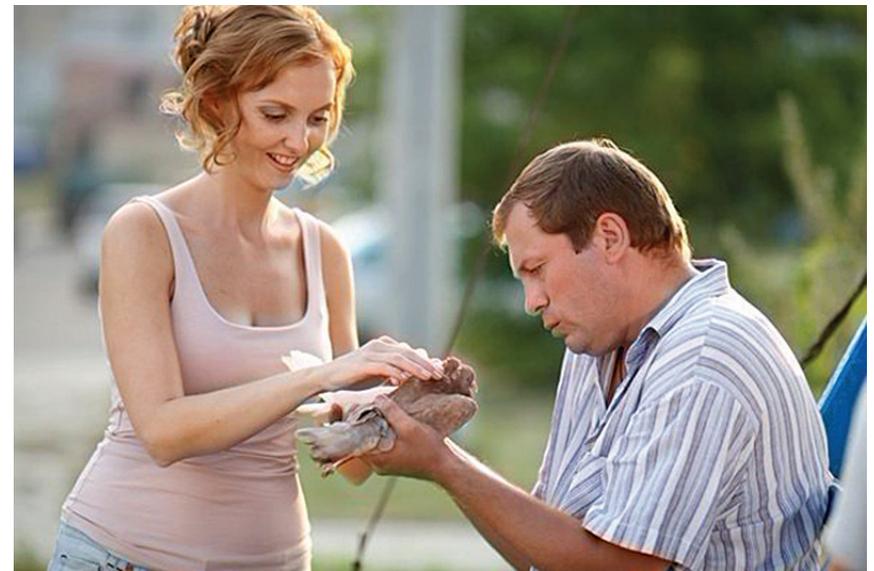
Аднак былі і іншыя "варагі" — акцёры, рэжысёры, сцэнарысты, якія відавочна ехалі на "правінцыйную" студыю за "доўгім" рублём, прапаноўвалі "Беларусьфільму" тое, што не маглі "ўладкаваць" на цэнтральных кінастудыях. У выніку пад маркай беларускай студыі выходзілі шэрыя, нікому не цікавыя карціны, якія, аднак, вельмі адмоўна ўплывалі на вобраз айчыннага кіно за межамі тагачаснай БССР...

Новаму "Беларусьфільму", які фарміруецца цягам дваццаці апошніх гадоў, даводзіцца зноў запрашаць "варагаў", але... відавочна ў прыныці новай якасці. Папулярнасць сучаснага "Беларусьфільма" сярод кінавытворцаў з-за мяжы добра вядомая: тэхнічныя спецыялісты і здымачныя пляцоўкі нашай студыі, аб'ектыўна, — адны з лепшых на постсавецкай прасторы. Справа — за творчым ды прад'юсарскім вопытам, дзеля якога і існуюць сумесныя пастаноўкі. Тым больш, катэгорыя "нацыянальнага" ў сучасным глабалізаваным свеце атрымлівае новае гучанне. Сведчаннем таму — новыя сумесныя праекты Нацыянальнай кінастудыі, у тым ліку стужка "Адзінокі востраў" эстонскага рэжысёра Пётэра Сіма і латвійскага прад'юсара Гаіса Умпаліса, які здымаўся і ў Эстоніі, і ў Беларусі, а многія ролі ў фільме выконвалі нашы акцёры, што самі сталі сапраўднымі беларускімі "варагамі" ў эстонскім кіно.

Такім чынам, айчыннае кіно атрымлівае звышкарысны вопыт сумеснай працы і, адначасова, — вельмі каштоўную рэпутацыю нацыянальнага вытворцы на міжнародным узроўні. Справа — за айчыннымі рэжысёрамі і сцэнарыстамі, якія, спадзяёмся, хутка знойдуць годных партнёраў для сумесных пастацовак.

С.А.

На здымках: кадры з фільма "Адзінокі востраў".

Афіцыйная прэзентацыя экспазіцыі твораў з фондаў Літоўскага мастацкага музея ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адбылася 16 лютага. Дата — невыпадковая: у гэты дзень Літва адзначае нацыянальнае свята. Выстаўка ў НММ — святочнае мерапрыемства і добрая нагода ўспомніць даўнюю гісторыю нашых народаў — спадкаемцаў Вялікага Княства Літоўскага. Дарэчы, гэта не першы праект, які культурныя ўстановы Беларусі і Літвы ладзяць разам. Супрацоўніцтва у дадзенай галіне ўжо мае трывалую традыцыю. Паміж нашым і літоўскім музеймі падпісана адпаведная дамова.

Квінтэт У Нацыянальным мастацкім — Вялікае Княства і... случкіх паясоў

Першымі з экспазіцыяй азнаёміліся афіцыйныя асобы. Сярод іх — міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка і Пасол Літвы ў нашай краіне Эдмінас Багдонас. На прэзентацыі выступіў літоўскі ансамбль "Banchetto musicale", які адроджае музыку і танцы ад часоў Позняга Сярэднявечча да пачатку XIX стагоддзя. А ўжо наступным днём, 17 лютага, выстаўка прымала ўсіх ахвотных.

Гісторыя не была літасцівай да нашых музейных збораў. Многае з таго, чым мы мусім ганарыцца, разышлося па свеце і часта фігуруе пад іншай нацыянальнай маркай. Каб пабачыць тыя ж случкі паясы, трэба ехаць у Расію ці Літву. І вось сёння мінскі глядач мае ўнікальную магчымасць сустрэцца з гэтымі шэдэўрамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў сваіх сценах. Чатыры случкі паясы і пяты — на партрэце шляхціча Войцэха Пуслоўскага, гэтым паясам падпярэзанага, выстаўлены ў зале Нацыянальнага мастацкага сярод артэфактаў Вялікага Княства і Рэчы Паспалітай.

Случкі паяс стаў для беларусаў адным з арыбутаў нацыянальнай тоеснасці ў значнай ступені дзякуючы паэтычнаму генію Максіма Багдановіча, які ўстаў іх у культуры ткачых (паэт ці то не ведаў, ці то не лі-

чыў прыныповой тую акалічнасць, што ткалі паясы мужчыны...) Прытым, што гэты ўзор прафесійнага мастацтва, гэты арыбут шляхетнасці і дачынення да эліты ў масавай свядомасці належыць мастацтву народнаму. Такі вось парадокс.

Кажучы сучаснай мовай, случкі паяс — своеасаблівая праява культурнай глабалізацыі і адвечнага захаплення Захаду Усходам. Сёння шмат хто "ўлюбёны" ў культуру Японіі і Кітая. Для кагосьці гэта — даніна модзе, прага экзотыкі, а для некага — пошук новых ідэй і даляглядаў. Нашы ж не такія ўжо далёкія продкі імкнуліся да спазнання мастацтва Персіі і Турцыі. Нездарма першы майстар, высілкам якога ў Рэчы Паспалітай распачалася ўтворчасць шаўковых паясоў для шляхецкіх строяў, быў родам са Стамбула.

Случкі паяс "апяразвае" 2-ю палову XVIII стагоддзя і першую — XIX-га. Існуе меркаванне, што шляхта была вымушана адмовіцца ад гэтага арыбута сацыяльнага статуса, як і ўвогуле ад свайго традыцыйнага касцюма, пасля паўстання 1831 года. Мяркую, гэта слушна толькі часткова. Насамрэч, адыходзілі ў мінулае не кунтушы і шаўковыя паясы, а

сама шляхта як клас. Французская рэвалюцыя спародзіла моду на дэмакратызм. Новы час патрабаваў ад эліты і ад тых, хто прэтэндаваў на гэтую ролю, быць бліжэй да народу. А народ не падпярэзваў сваю світку шаўковым паясам...

Случкі паясы, зробленыя славуцімі майстрамі Янам і Леонам Маджарскімі, жывапісны партрэт маршалка Слонімскага павета Войцэха Пуслоўскага работы мастака-рамантыка Валенція Ваньковіча — гэта "відэарод", якім можна было б праілюстраваць тую ж настальгічную паэму Адама Міцкевіча "Пан Тадэвуш".

Дарэчы, на старасвецкім па духу партрэце Войцэха Пуслоўскага, слыннага дзеяча "Кароны і Літвы" (Рэчы Паспалітай), прысутнічаюць рэаліі змены эпох: кунтуш шляхціча, упрыгожаны расійскімі узнагародамі — зоркай і стужкай ордэна Святой Ганны.

Безумоўна, выстаўка будзе мець поспех у глядачоў, бо яе экспанаты — унікальныя і прадстаўляюць пласт беларускай культуры, сістэмнае вывучэнне якога распачалося адносна нядаўна.

Пётра ВАСІЛЕЎСкі
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Навіны ад беларусаў свету

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Малдова ў Кішыніёве да 4 сакавіка экспануе выстаўку нашага суайчынніка, ураджэнца Гомельшчыны Вячаслава Ігнаценкі. "Калейдаскоп" — трыццатая выстаўка мастака.

Кіраўнік беларускай супольнасці ў Малдове Юрый Статкевіч у свой час прапанаваў дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея Тудару Збырні, чые работы летась дэманстраваліся ў нашым Нацыянальным мастацкім, ідэю зладзіць выстаўку беларускага жывапісу. Той з радасцю падтрымаў ідэю.

Вернісаж Вячаслава Ігнаценкі сабраў вялікую колькасць сяброў, паважаных гасцей і прадстаўнікоў буйнога бізнесу. Тут былі і дзеячы малдаўскай культуры: згаданы Тудар Збырні, старшыня Саюза мастакоў Малдовы Геннадзь Жалобэ, мастацтвазнаўца Тудар

напрамаку майё дзейнасці, з іншага ж — нейкае абагульненне. Я не хачу падпарадкоўвацца аднойчы знойдзенаму стылю, таму працую ў розных напрамках. Мне падабаецца шматграннасць. Люблю рабіць адкрыцці, няхай і для сябе. Так цікавей!" — кажа Вячаслаў.

Экспедыцыя па "Калейдаскопе" мастака Ігнаценкі прыносіць сапраўдную асалоду. Экспрэсійныя работы тут чаргуюцца з выверанымі геаметрычнымі. Дынаміка і гульня колеру надаюць творам "Зоркавы дождж", "Знак", "Палёт", "Вецер" цікавыя знакі сэнсу. Кампазіцыі "Гульня", трыпціх "Калейдаскоп", "Міраж", "Поле прыцяжэння" за кошт колеру і розных форм дэманструюць гледачу рытм і глыбіню.

"Многія пытаюцца, чаму ў аснове маіх абстрактных работ — такая выверанасць. Для мяне гэта — свайго роду архітэктурнае ці праектнае рашэнне на палатне, якое нясе іншую нагрукку і значэнне, чым традыцыйны жывапіс, хаця іх і яднаюць кампазіцыя, малю-

Падарожжа па "Калейдаскопе"

"Абстрактная геаметрыя"
Вячаслава Ігнаценкі

Борагэ. Падтрымалі суайчынніка і прадстаўнікі Пасольства Рэспублікі Беларусь, беларусы Малдовы.

"Мы рады бачыць у нашых сценах такую каштоўную калекцыю, створаную цягам амаль дваццаці гадоў. Нягледзячы на тое, што пераважная большасць малдаўскіх мастакоў займаецца абстрактнай творчасцю, геаметрыя Вячаслава Ігнаценкі — гэта нешта ўнікальнае для малдаўскага гледача. Яго "Калейдаскоп" захоплівае, уцягвае ў гульню і зачароўвае. Я даўно казаў мастаку: такая абстракцыя — яго непаўторны шлях!" — адзначаў Тудар Збырні.

"Гэта выстаўка для мяне юбілейная — трыццатая, — таму і "Калейдаскоп", з аднаго боку, — абстрактная геаметрыя, як адзін з найцікавейшых

нак, тон, паўтон, святло і цень, а завастрае і падкрэслівае форму чысты, кантрасны колер", — дзеліцца Вячаслаў Ігнаценка сваімі адчуваннямі.

"Сапраўды, беларускія мастакі ўнеслі значны ўклад у сучасную малдаўскую мастацкую школу, — падкрэслівае мастацтвазнаўца Тудар Борагэ. — Для мяне відэачыны вялікі ўплыў на развіццё малдаўскага выяўленчага мастацтва такой звязкі пакаленняў выдатных беларускіх мастакоў, як Уладзімір Акушка — Гаўрыла Вашчанка — Вячаслаў Ігнаценка".

Ганна МАЗУР
Кішыніёў

На ілюстрацыях: творы
"абстрактнай геаметрыі"
Вячаслава Ігнаценкі.

З 15 лютага ў Нясвіжскім гісторыка-краязнаўчым музеі працуе выстаўка скульптуры народнага мастака Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Льва Гумілеўскага і яго сына Сяргея. Абодва яны — лаўрэаты прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва. "Шлях да Нясвіжа" — так назвалі аўтары сваю экспазіцыю.

І гэта невыпадкова: горад з'яўляецца часткай іх жыцця, шматлікія работы скульптараў прысвечаны гістарычным падзеям старажытнага Нясвіжа, што сёлета стаў Культурнай сталіцай Беларусі, і асобам, якія праслаўлялі Нясвіжчыну.

Леў Гумілеўскі — прыхільнік традыцыйнай скульптуры. Аднымі з галоўных рыс майстра з'яўляюцца грунтоўнасць і ўнутраная цэласнасць, што дазваляе яму захаваць вернасць сваёй

Л.Гумілеўскі. "І толькі Бог вячае нашы душы... (Адам Міцкевіч)".

Шлях да Нясвіжа

Хто ў галерэі дуэта скульптараў?

справа. Яго работы — шчырыя, цёплыя, жывыя кампазіцыі, якія здзіўляюць сваёй глыбінёй і выклікаюць моцныя ўражанні. А ягонае аддаанае стаўленне да сваёй справы выклікае павагу. Мастак прымае ўдзел у выстаўках з 1958-га, і вось, праз столькі гадоў, адкрылася яго першая персанальная экспазіцыя.

Творчасць Сяргея Гумілеўскага таксама разнастайная па тэматыцы. Цягам многіх гадоў ён звяртаецца да тэмы мацярынства і вырашае яе ў розных матэрыялах і ў розных па стылі работах. Але ўсе яны прасякнуты радасцю і чысцінёй. Тэма жаночай прыгажосці з'яўляецца адной з галоўных у творчасці скульптара.

Адначым, летась Леў Мікалаевіч і Сяргей Львовіч сталі пераможцамі рэспубліканскага конкурсу на стварэнне праекта помніка народным паэтам Беларусі Янку Купалу і Якубу Коласу для Варшавы.

На выстаўцы можна ўбачыць больш за 40 работ мастакоў з бронзы, сілімуну, каменю, дрэва — рознай тэхнікі і апрацоўкі матэрыялаў.

Шырока прадстаўлена ўнікальная партрэтная галерэя асветнікаў, пісьменнікаў, паэтаў, кампазітараў, якія пакінулі значны след у культуры і гісторыі нашай краіны: выявы К.Тураўскага, Е.Поллацкай, Ф.Багушэвіча, М.Багдановіча, Я.Купаль, Я.Коласа, А.Міцкевіча, М.Агінскага, К.Каліноўскага, Т.Касцюшкі... І гэта — толькі невялікая частка спадчыны мастакоў.

Вольга ШКРАБІНА, старшы навуковы супрацоўнік Нясвіжскага гісторыка-краязнаўчага музея

С.Гумілеўскі. "Князь Радзівіл (Сіротка) і архітэктар Ян Марыя Бернардоні".

Да Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь

Гэтая цудоўная выстаўка пад назвай "Спадчына" працуе ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі. Яе аўтар — адна з самых вядомых нашых мастацкаў Таццяна Малышава, якая вось ужо 40 гадоў паспяхова працуе ў галіне мастацкага шкла. Праз колькі дзён яна адзначыць і свой асабісты юбілей.

Т.Малышава. "Салют".

Выхаванка БДТМІ, цягам 13 гадоў яна працавала на шклозаводзе "Нёман", удзельнічала ў 110 (!) мастацкіх выстаўках, пачынаючы ад Беларусі і Расіі ды заканчваючы краінамі Еўропы, Кубай, Індыяй... Акрамя таго, зрабіла свой асабісты ўклад у манументальна-дэкаратыўнае мастацтва, афармляючы інтэр'еры многіх дзяржаўных устаноў і мемарыялаў у Беларусі (да прыкладу, помнік загінулым воінам-афганцам на Востраве Слэз у Мінску), Расіі і Літве.

Але, канешне ж, мастацкае шкло — галоўная любоў Т.Малышавай. Яе шматлікія дэкаратыўныя комплексы распрацаваны з простага экзерсіса ў працэсе шкловытворчасці. А потым — доўгая, карпатлівая праца па развіцці тэмы: сапраўднае лабараторнае даследаванне. Пошукі новых тэхналогій, фактур, стылю прывялі да распрацоўкі арыгінальнай аўтарскай тэхнікі — графічнага малюнка на хроманікелевай фользе.

Так, выстаўка "Спадчына" прымеркавана да Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Вось што сама мастацка расказвае пра тое, як нарадзілася канцэпцыя гэтай экспазіцыі.

— 3 ранняга дзяцінства я выхоўвалася на ўспамінах маіх бацькоў, таты і мамы, пра гады Вялікай Айчыннай вайны, якую яны прайшлі ад пачатку да Перамогі. Для нашай сям'і свята 9 Мая — не толькі ваенныя парады ды сустрэчы з аднапалчанамі. Гэта — памінане загінулых сяброў, гэта — 17 ордэнаў і медалёў на мундзірах маіх бацькоў... Для франтавікоў ідэя патрыятызму, доўгу, таварыства, адданасці сваёй Бацькаўшчыне — не проста абстрактныя паняцці, а натуральная маральная ўстаноўка. Гэтым жыве і мая душа...

Я часта бываю ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Гістарычным музеі, дзе атрымліваю багатую інфармацыю пра мінулую вайну, у тым ліку — пра ваенную аtryбутыку і памятныя даты, што назаўсёды засталіся ў сусветнай гісторыі. Для мяне суровыя франтавыя дэталі — такія ж легендарныя сімвалы, як тыя самаробныя падсвечнікі, якія былі зроблены з аскепкаў снарада. Хіба гэта не яркі, пранізлівы, сімвал тых "саракавых, ракавых"?

Вось чаму мне хацелася стварыць свой маленькі помнік салдацкім пляшкам, каскам, конаўкам, легендарнай франтавай чарцы, патронам і кулям; выкарыстаць у якасці дэкору ордэнскую стужку і пяціканцовыя зоркі. І ўзнаўляю на хроманікелевай фользе памянелую ад часу франтавую фатаграфію, якую размяшчаю паміж пласцітамі шкла. А цэнтрам кампазіцыі з'яўляецца вялікая талерка, дзе захоўваюцца "вітражныя медалькі" — паўторы ўзнагарод маіх бацькоў. Усё гэта — вынік доўгіх роздумаў "пра час і пра сябе"...

У экспазіцыю я ўвяла і "свой" падсвечнік, як бы пакрыты пацінай часу, а свечка — круглы маналіт са шкла з эфектамі аптычнага праламлення святла — правобраз зямнога шара. Шкляныя блюда пакрыла дэкаратыўнымі трэшчынкамі ў тэхніцы "кракле" — гэта, так бы мовіць, мой умоўна-часавы модуль. А што да кампазіцыі "Салют", дык я яе задумала па асацыяцыі з помнікам на плошчы Перамогі: зорчкі ўзнагарод на медалях салдат перагукаюцца з зоркавым феерверкам салюту Перамогі. Праект я прысвячаю сваім бацькам — Івану Цімафеевічу і Марыі Ігнацьеўне, — якія, на жаль, не дажылі да гэтага дня...

А яшчэ я хацела даказаць, што і ў дэкаратыўна-прыкладным мастацтве магчыма і трэба ўзняць грамадска-значныя тэмы ды адказаць на самыя надзённыя пытанні быцця... З іншых кампазіцый экспануюцца такія творы, як "Браслаўскія азёры", "Мірскі замак учора і сёння", "Ільдзінкі" ды іншыя. Ва ўсім гэтым, урэшце, — наша жыццё...

Б.К.

Галоўная любоў

"Прысвячаю сваім бацькам..."

Т.Малышава. Фрагмент талеркі "Спадчына".

Сапега ды іншыя ў Новым замку

У гродзенскім Новым замку прайшла персанальная выстаўка дацэнта кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Юрыя Каралевіча. На вернісажы былі прадстаўлены 15 карцін з выявамі вядомых гістарычных дзеячаў мінулага, сярод якіх — Рагвалод і Усяслаў Чарадзеі, Міндоўг і Вітаўт, Тадэвуш Касцюшка і Леў Сапега.

Ю.Каралевіч. "Леў Сапега".

Усе палотны выкананы ў стылістычнай манеры сармацкага партрэта, дзякуючы чаму мастак здолеў перадаць пэндзлем не толькі саслоўную прыналежнасць ды становішча асобы ў тагачасным грамадстве, але і ўнутраны свет персанажа.

Дарэчы, экспазіцыя атрымала і адпаведную назву — "Рэмінісцэнцыя", а яе жанравая асаблівасць зрабіла выстаўку нібы спецыяльна напісанай для Сенатарскай залы замка. Так, дзякуючы таленту Юрыя Каралевіча Стэфан Баторый быццам бы зноў вярнуўся ў сваю гродзенскую рэзідэнцыю. Пад час прэзентацыі аўтар прызнаўся, што мэта праекта — адраджэнне беларускіх традыцый і нацыянальнай самасвядомасці, а таксама захаванне духоўнасці, уласцівай нашаму народу.

Дар'я ЧАРКЕС
Гродна

На тэлебачанні нека дэманстравалі рэпартаж пра ўклад мастакоў-рэстаўратораў Мікалая і Яўгенія Фей у адраджэнне аблічча Палаца Румянцавых і Паскевічаў: яны цягам вось ужо 30 гадоў рэстаўруюць перліну архітэктуры. Сярод таго, што адноўлена гэтымі выдатнымі майстрамі, — манументальныя паркавыя вазы, дэкаратыўная ляпніна калон, карціны, унікальная мэбля.

— На жаль, не. Мы ўжо ніколі не ўбачым той жывапіс, які выйшаў з-пад рук майстра: пад уздзеяннем часу і мікраарганізмаў фарбы змяняюць свае адценні... Але ўсё роўна мы атрымліваем асалоду ад натхнёнай працы старадаўніх майстроў. Здзіўляе вытанчанасць мазка: выпісаная да поўнай ілюзіі натуральнасці слёзы на абліччы Хрыста, пялёсткі кветак...

— У інтэр'еры гомельскага палаца з'явіліся адрастаўраныя намі чатыры пейзажы польскага мастака Тэафіля Квяткоўскага, — дадае Яўгенія. — Гэтыя творы рамантычнага жывапісу XIX стагоддзя не перастаюць захапляць лесіравачнай тэхнікай...

Размаўляючы з мастакамі, жадаю атрымаць адказы на пытанні, што назбіраліся за пятнаццаць гадоў знаёмства. У свой час, скончыўшы ўдваіх Багародскую мастацкую школу ў старадаўнім расійскім горадзе Сергію Пасад, яны былі ўдзельнікамі "гучных" выставак пад час маскоўскай Алімпіяды 1980 года, першага "Славянскага базару ў Віцебску" ў 1992-м. У конкурсе "Дрэва жыцця", які праходзіў у горадзе Мір у 1999 годзе, іх скульптуры адзначаны дыпломам. У 2000-м творцы прадставілі работы на выстаўцы "Арт-скульптура" ў Германіі... Экспазіцыя, якая цяпер арганізавана ў Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы, — першая пасля дзесяцігадовага перапынку...

За залатым сталом

Інтэр'еры гомельскага палаца заўсёды былі ўзорам мастацкага густу і раскошы. Сёння тут з'явіўся новы экспанат: разьбяны стол пачатку XIX стагоддзя, з залачэннем, — прадмет выключна палацавага строю. На яго рэстаўрацыю патрачана шмат месяцаў. А для мастакоў гэта толькі чарговы поспех.

— Рэстаўрацыя — гэта глыбокі навукова-даследчы працэс, — адказвае Мікалай. — Тут неабходны веды і гісторыка, і хіміка, і фізіка, і біёлага. Узяўшы ў рукі экспанат, трэба зразумець, што на яго паўплывала, якія працэсы адбываліся, што за мікраарганізм пасяліўся. І — вырашыць, што рабіць. А для гэтага патрэбна разбірацца і ў тэхналогіі жывапісу тых часоў... Наша праца падобная да прафесіі лекара: паставіць дакладны "дыягназ", прызначыць правільнае "лячэнне"... Дарэчы, у рабоце мы выкарыстоўваем медыцынскія інструменты: скальпель, пінцэт, рэнтген, спірт... Нам даводзілася рэстаўраваць абразы, карціны з некалькімі пласцінамі жывапісу...

— І зняўшы ўсе гэтыя пласты, вы даяце тым, хто жыве ў XXI стагоддзі, захапіцца першароднай прыгажосцю...

М.Фей, Я.Фей. Фрагмент вітража ў інтэр'еры.

на ў Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы, — першая пасля дзесяцігадовага перапынку...

— А нікага перапынку не было, — адказаў Мікалай. — Мы, проста, апошнім часам з Яўгеніяй захапіліся больш дызайнам інтэр'ера і рэстаўрацыяй... Але ствараем тое, што немагчыма размясціць на выстаўцы. Як, да прыкладу, выставіць вітраж, калі ён — ужо частка інтэр'ера грамадскага будынка або якога-небудзь жылога памяшкання? Варыянт вырашэння гэтай праблемы — фотаздымкі, што мы і зрабілі на выстаўцы ў абласной бібліятэцы, аформіўшы некалькі стэндаў.

— Дарэчы, асабліва цікавае выклікаюць і вашы скульптуры з дрэва. Яны захапляюць майстэрствам, вобразнасцю. Ёсць сярод іх і такія, якія выкананы па матывах твораў народных майстроў...

— Мы ўпэўнены: душа ёсць у кожным творы — няхай гэта карціна, рама, ваза, прадмет мэблі, а тым больш — царкоўны абраз. І ў Палаца ёсць душа, — разважае Яўген. — А рэстаўруючы ўсё гэта, мы тую душу адраджаем...

Алег АНАНЬЕЎ,
мастацтвазнаўца
Гомель

Зварот да вакальнай творчасці С.Рахманінава — што можа быць больш традыцыйнай для нашай музычнай афішы? Хіба спалучэнне з такімі ж "хітамі" П.Чайкоўскага. Поўны аншлаг забяспечаны: ледзь толькі з'яўляюцца гэтыя два імені ў якой-небудзь філарманічнай праграме — публіка ў экстазе, часам незалежна ад якасці выканання. Але ўсё гэта — у Музычным тэатры? У былой, прабацце, "Музыкамедый"? На пэўным этапе існавання тэатра сюды хадзілі, каб пасмяяцца: хто — над трапнымі рэплікамі персанажаў, а хто — над "намаганнямі" артыстаў. У любым выпадку раней гэта забяспечвала бяспройгрышы ўздым настрою: адны радаваліся аперэтакнымі штампам, іншыя — што яны спяваюць ці граюць, па меншай меры, не горш. І вось тэатр чарговы раз "псуе настрой", прычым — абедзвюм катэгорыям наведвальнікаў. У зале — поўная адсутнасць заўсёднай "музыкамедыйнай" публікі. Сітуацыю выратавуюць, па запрашэнні адміністрацыі, вайскоўцы і навучэнцы Мінскага музычнага вучылішча імя М.Глінкі. Затое побач з імі — які бамонд! Складалася ўражанне, быццам на гэты вечар сюды перамясціўся ледзь не ўвесь склад Нацыянальнай оперы.

Хтосьці, пэўна, прыйшоў "на Аляксандра Дэдзіка" — колішняга знанага саліста-прэм'ера, які вучыўся ў нашай кансерваторыі, з сярэдзіны 1970-х спяваў усе вядучыя тэнарковыя партыі ў нашым Вялікім тэатры, стаў ідэальным увасабленнем Джардана Бруна ў аднайменнай оперы беларускага кампазітара Сяргея Картэса, а потым з'ехаў у Санкт-Пецярбург — у Марыінку. Акрамя яго Адам Мурзіч, мастацкі кіраўнік Музычнага тэатра і аўтар рахманінаўскага праекта, запрасіў двух прадстаўнікоў Акадэміі маладых спевакоў Марыінскага тэатра — Марыю Галкіну і Уладзіслава Успенскага, а таксама нашага опернага саліста Дзмітрыя Трафімука. Ды ўсё ж оперныя "профі" ішлі не толькі "на гасцей", але і на "Алека" — тым больш, што гэтая опера ставілася ў нашым Вялікім тэатры ў час рамонту будынка. Сведчу: цяперашняя версія, пры

"Польмыя каханьня" — пад такой назвай Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр "схаваў" прэм'еру канцэртна-сцэнічнай версіі аднаактовай оперы "Алека" С.Рахманінава і тэатралізаванай праграмы рамансаў гэтага кампазітара. Сапраўды, польмыя бушавала на відэаэкране, у сэрцах герояў, артыстаў, якія іх увасаблялі, глядачоў. Але да ўсяго прымешвалася яшчэ адно пачуццё...

Куды больш

"круты" "Алека"

Адзінота па-чэхаўску: стрыманая знешне, палыміяная знутры

ўсёй сціпласці сцэнічнага антуражу, — куды больш "крутая" ва ўсіх адносінах.

Замест рэалістычнага спектакля з праслаўнымі кібіткамі атрымаўся цалкам сімвалістычны апавед. Кібіткі, дарэчы, засталіся. Больш за тое: да іх дадаліся "жывыя" коні. Але гэты рамантызаваны "рэалізм" панавалі адно на экране — "як у кіно". На сцэне ж, з захопам часткі залы (чым не інтэрактыў?), пульсавала жывая думка. І пастановачны мінімалізм быў ёй толькі на карысць. Атрымалася стыльна — і пра нас, людзей XXI стагоддзя, якія, пры ўсіх умовах шырачэснай інфармацыйнай прасторы, адчуваюць невыносную... адзіноту.

Тая ж тэма адзіноты чырвонай ніткай праходзіла праз раманы. Дзякуючы тэатралізацыі, Рахманінаў быў прачытаны не столькі як "пясняры прыгажосці" рускай прыроды і рускай душы, колькі як трагедыі творца чэхаўскай эпохі. Амаль у кожным адабраным для праграмы рамансе бачыўся абрыс "гэсы А.Чэхава", дзе ўсё адно аднаго кахаюць, але — без узаемнасці. Калі "Польмыя каханьня" застанецца ў рэпертуары (а на прэс-канферэнцыі гэта было абяцана), многае ў праграме, вядома, удасканаліцца. Трэба спадзявацца, паўнаватраснымі дзейнымі асобамі (зноў-такі, па Чэхаве, дзе кожная стрэльба на сцяне павінна ў рэшце рэшт пальнуць)

стануць і раяль, пакуль што зрушаны "ў кусты" — углыб сцэны, і прыгажуні-канцэртмайстры, якія пакуль бадзюцца паміж нумарамі, бы цені-прывіды. Але ўжо сёння праграма адкрыла не толькі шыкоўны "гасцявы" вакал М.Галкінай, але і перспектывы нашага маладога тэнара Рамана Круковіча — артыстычнага, фотагенічнага, з прыгожым і адметным тэмбрам.

Гэтак жа, як і опера "Алека", якая выявіла не толькі цудоўную пецярбургскую школу У.Успенскага, але і бязмежныя магчымасці нашай Лідзіі Кузьміцкай. Яе прыхільнікі ўжо прывычаліся, што спявачка, акрамя вядучых партый у тэатры, кожны год рыхтуе сольныя прагра-

мы, паўстаючы ўсё з новых бакоў. Вось і зараз: два месяцы таму разам са сваім пастаянным канцэртмайстрам Аленай Аляксеевай яна звярнулася да Моцарта. Атрымаўся, без перабольшвання, шэдэўр: літаратурна-музычна-тэатралізаваная паўтарыгадзінная кампазіцыя, дзе былі і лісты кампазітара, і музыказнаўчыя цытаты, і фартэпіяны дуэты (з выхаванкай А.Аляксеевай Кацярынай Буцько), і вакальныя (з Дзянісам Івановым, па якім, што называецца, "тэатр плача", а гэты выпускнік нашай Акадэміі музыкі займаецца выкладаннем). А галоўнае — паўстала эвалюцыя творчасці кампазітара і яго "прадбачанні" будучых стыляў, перададзеныя менавіта вакальнымі фарбамі: ад барочна-класіцысцкага "лёгкага" гуку да амаль вердзіеўскага драматызму і гуліва-песенных шастаківічэйскіх "бытавізмаў".

І раптам Л.Кузьміцкая — Зямфіра. Ракавая жанчына? Легкадушная каханка, што змяняе мужчын, бы пальчаткі? Кармэн, для якой воля важнейшая за жыццё? Не, не і не. Дзякуючы артысты і рэжысёру Ганне Маторнай, герайна стала сімвалам жаночай адзіноты — у акружэнні згаістых мужчын, ніводны з якіх (ні муж, ні каханак, ні бацька) яе не разумее і не можа даць ёй таго, чаго яна так прагне — дзіцяці. Спектакль атрымаўся зусім не пра Алека, які ў Пушкіна і Рахманінава быў гэтакім "анегінскім тыпажом", што ўсё ніяк не можа знайсці сябе і энс свайго жыцця. Опера стала роздумам пра жаночы лёс і саму прыроду жанчын.

Таму на супрацьлеглым ад Зямфіры полюсе апынуўся зусім не Алека, а хор — як сімвал выхаду з адзіноты. Ці, шырэй, як нейкі калектывы, грамадскі пачатак. А яшчэ, улічваючы яго папраўдзе ідэальнае гучанне, — як сімвал вечнай прыгажосці і трывалай апоры. У аркестры, якім кіраваў Юрый Галяс, самымі выразнымі былі струнныя. Духавыя ж часам... "кампліксаваці", але "ў комплексе" — усё атрымалася.

Н.Б.

На здымку: сцэна з оперы "Алека".
Фота Анжалікі ГРАКОВІЧ

Магілёўскай гарадской капэле, у складзе якой — сімфанічны аркестр, хор і салісты, ужо больш за 20 гадоў. Яе стваральнікам і мастацкім кіраўніком з'яўляецца дырыжор Сяргей Лішчэнка. На пачатку лютага ён адзначыў свой паўвекавы юбілей.

— Сяргей Юр'евіч! Пэўна, няпроста быць мастацкім кіраўніком абласнога калектыву акадэмічнай музыкі? У сталіцы меламаў куды больш. Як выходзіце густы?

— Праз асветніцтва, скіраванае найперш на аўдыторыю школьнікаў і падлеткаў. Адрасуем ім тэматычныя абанемнты "Дотык да прыгожага", "Яго Вялікасць Аркестр". Толькі за мінулы год мы правялі больш чым 70 лекцый-канцэртаў для дзяцей і моладзі, іх наведвала больш за пяць тысяч чалавек. Заўважылі, што калі лектар-мастацтвазнаўца і выканаўца аб'ядноўваюцца ў адной асобе і апавед можа ілюстравацца музычнымі фрагментамі, гэта прываблівае публіку: далей на канцэрты класічных твораў дзеці прыходзяць разам з бацькамі.

— У вас гучыць музыка Гендэля, Бетховена, Бізэ... Гэтым

"...Шлягер", класіка, лаціна

Інструменты ў падарунак

можа пахваліцца далёка не кожны абласны цэнтр...

— Толькі за мінулы год мы падрыхтавалі 26 новых праграм, а гэта больш за 120 прэм'ерных твораў. Сярод іх — такія буйныя, як месы Баха і Моцарта, сімфоніі Каліннікава і Дворжака, "Малюнкы з выстаўкі" Мусаргскага.

Дзве новыя канцэртныя праграмы прымеркавалі да 120-годдзя з дня нараджэння Пракоф'ева і да 200-годдзя з дня нараджэння Ліста. У свой час наш калектыв зрабіў ініцыятарам правядзення ў Магілёве шэрагу гарадскіх музычных форумаў. Публіка чакае іх з нецярплівацю, бо кожным разам мы прадстаўляем нешта новае.

На прыклад, штогод у студзені, пачынаючы з 2006-га, прэзен-

туем праграму "Моцартыяна". З 2005-га, звычайна ў сакавіку, ладзім цыкл музычных вечарын у рамках фестывалю "Vach-collegium". Яшчэ даўнейшыя традыцыі, ажно з 1994 года, маюць канцэрты праваслаўных спеваў "Магілёўскі харавы сабор", якія ўшаноўваюць памяць архіепіскапа Георгія Каніскага. Для ўздзелу ў сумесных праектах часта запрашаем знаных вакалістаў, асабліва — салістаў нашага Вялікага тэатра Сяргея Франкоўскага і Ніну Шарубіну, чыё творчае сталенне звязана з магілёўскай зямлёй...

— Неаднойчы чула, як цёпла адгукуюцца пра вас многія беларускія кампазітары, чые сачыненні вы з ахвотай уключаеце ў свае праграмы...

— Вядома, мне заўжды хацелася, каб жыхары горада і Магілёўшчыны знаёміліся з новымі сачыненнямі нацыянальных аўтараў. Толькі летась выконвалі творы Дзмітрыя Смольскага, Людмілы Шлег, Вячаслава Кузняцова, Галіны Гарэлавай, Мікалая Літвіна, Сяргея Бугасава, Аліны Безенсон. У папярэднія гады — Алены Атрашкевіч, Аляксандра Рашчынскага, Віктара Кажухара.

— А ваша супрацоўніцтва з музыкантамі Венесуэлы?

— Сапраўды, за дырыжорскім пультам аркестра нашай капэлы неаднойчы стаяў Херарда Марцінэс Эстрада. Ён — скрыпач, дырыжор і адначасова першы сакратар Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь. Вынікам такога супрацоўніцтва стаўся шэраг сумесных праектаў: летась у маі Дні Венесуэлы прайшлі ў Оршы, у кастрычніку — у Магілёве. У полацкім Сафійскім саборы мы разам прэзентавалі Фестываль старадаўняй і сучаснай камернай музыкі, на сцэне Палаца дзяцей і моладзі ў Мінску ладзілі свята "Лацінаамерыканская вербена". А на Міжнародным фестывалі "Залаты шлягер-2011" у Канцэртнай зале "Магілёў" давалі праграму "Шлягеры лацінаамерыканскай музыкі". Нашы музыканты былі вельмі расчулены падарункамі: флейтай-пікала "Yamaha", маршавым бас-барабанам "Chester". Гэта быў знак падзякі капэле за дапамогу ў правядзенні музычных імпрэз, арганізаваных Пасольствам сумесна з Лацінаамерыканскім культурным цэнтрам імя Сімона Балівара.

Гутарыла Таццяна МУШЫНСКАЯ

На здымку: Сяргей Лішчэнка.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Тэатр, паводле вядомага выслоўя, пачынаецца з вешалкі. У тым сэнсе, што ў любой установе, якая ладзіць відовішчныя мерапрыемствы, дробязей не бывае. І вельмі часта сучасны глядач звяртае нават больш увагі на камфорт у буфетце і глядзельнай зале, чым на тое, што адбываецца на сцэне ці экране.

Непавага як хвароба

Штуршком да напісання артыкула паслужыў прыкры выпадак у адным са сталічных тэатраў, сведкам якога стаў адзін з аўтараў. Няхай чытач уявіць сабе, што пад час спектакля на працягу дзеі з апошняга рада не надта вялікай глядзельнай залы было чуваць шоргат поліэтыленавых пакетаў, пах ежы, гучныя размовы трох маладых жанчын, якія вольна раскінуліся на сваіх крэслах і, нягледзячы на заўвагі, вельмі весела бавілі час. У тэатры яны, відавочна, пачувалі сябе як дома і ўголас каменціравалі падзеі на сцэне і ігру актёраў. "Мы прыйшлі сюды адпачываць і маем права рабіць тое, што нам прыемна!" — з агломбам адказала адна з "вясёлых" глядачак на чарговую заўвагу аднаго з гледачоў.

Дадзеную сітуацыю можна было б лічыць выключнай, каб на наступны дзень пасля кароткага расследавання, якое правялі супрацоўнікі тэатра, карэспандэнт "К" са здзіўленнем даведваўся: хамаватых дзяўчаты былі... студэнткамі завочнага аддзялення адной з вышэйшых навучальных устаноў творчага профілю. Больш за тое: нават аказаліся запрошанымі на спектакль яго рэжысёрам!..

ня творчыя здзяйсненні ў жыцці тэатральнага мастацтва. І тое праўда: ці могуць фінальныя апладысменты быць дастатковай кампенсцыяй за званкі мабільнікаў і шоргат абгортак ад шакаладу?

— Галоўная праблема ў тым, што мы перасталі ставіцца да іншых з павагай, — лічыць Таццяна Арлова. — Адсюль і ўзнікае часам непавага да людзей, якія ствараюць спектакль. Развіццё тэхнікі, паўсюднае "паглыбленне" ў Інтэрнэт таксама не спрыяюць пачуццю павагі да грамадства, адчуванню таго, што побач знаходзяцца жывыя людзі. Сучасны чалавек, з яго віртуальнымі зносінамі, знаходзіцца ў своеасаблівай ізаляцыі нават на публіцы і паводзіць сябе на людзях так, як дазволіў бы сабе ў хатніх умовах. Такая праблема існуе не толькі ў тэатры або кіно. Паверце, вельмі цяжка звяртацца да студэнтаў на лекцыі, калі кожны з іх утаропіўся ў экран мабільніка або ноўтбука...

павышаецца. З ёй салідарная Алена Аўдашчанка — дырэктар "Цэнтральнага", адзінага сталічнага кінатэатра, ежу ў якім перад сеансам ў гледача... забіраюць.

— Зразумела, мы не маем права на нейкія гвалтоўныя дзеянні, але настойліва прапануем пакінуць ежу ў спецыяльна прыстасаванай шафе на ўваходзе ў глядзельную залу, — рашуча настроена Алена Аўдашчанка. — Аб'ява пра тое, што ў "Цэнтральны" наведвальнікі з ежай не дапускаюцца, сустракае гледача яшчэ на касе, таму нейкія непрыемныя інцыдэнты бываюць вельмі рэдка. Калі есці пачынаюць пад час прагляду, наш супрацоўнік падыходзіць да парушальніка спакою і просіць спыніцца. Лічу гэта прынцыповым момантам: у нашым кінатэатры склалася свая аўдыторыя, якая прыходзіць у кіно менавіта для таго, каб паглядзець стужку, а пах ежы, асабліва папкорну і чыпсаў, шоргат абгортак вельмі перашкаджа-

разуменню цывілізаваных. Тэатр або кінатэатр, іншая ўстанова культуры — асобая тэрыторыя.

Устамянаюцца залы Нацыянальнай галерэі ў Лондане, поўныя зусім маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак у аднолькавых школьных швэдрах, каму прафесійныя мастацтвазнаўцы тлумачылі асаблівае жывапісу не толькі майстроў Адраджэння, але і куды больш складаных постімпрэсіяністаў. І малыя, седзячы на падлозе, на дзіва, уважліва слухалі. Відаць, пасля такіх заняткаў стаўленне да творчасці і музеяў становіцца іншым на ўсё жыццё...

Ваш "кавалак залы"?

У некаторых тэатрах, дарэчы, знайшлі спосаб, як "змагання" і з культурпаходамі, пад час якіх школьнікі, бывае, гатовы разнесці тэатр на кавалкі. У Свярдлоўскім тэатры музычнай камедыі, як паведаміў яго дырэктар Міхаіл Сафронаў, завітаўшы неяк у Мінск, такіх наведвальнікаў не

прыходзіць уся сям'я, прак дзеці, незалежна ад узросту, прапускаюцца бясплатна, ці білет "на сям'ю" каштуе значна менш, чым нават два — па асобку. Так, праз сям'ю, і далучаецца дзятва да вечных каштоўнасцей. У той жа Дрэздэнскай карціннай галерэі заўсёдынікамі становяцца маладыя пары з каляскамі ці з немаўлятамі на руках: "білет на сям'ю". У такім узросце дзеці, вядома, не ўспрымаюць убачанае свядома, але на ўзроўні падсвядомасці закладаецца і прага да высокага жывапісу, і правільны паводзін, і агульная культура.

Апладзіраваць забараняецца!

Пра тое, наколькі ўпала ў нас культура наведвання "культурных месцаў", сведчыла адна студэнтка рэцэнзій будучай журналісткі пасля наведання сталічнай філармоніі. Больш за ўсё яе ўразіла нават не тое, што гучала на сцэне, а што — у зале: "...Паўсоль — высокакультурныя людзі, якія гэта выяўляюць не толькі ў музычных густах, але і ў побытавых паводзінах". Дзяўчына была здзіўлена і цішынёй пад час музычнага выканання, і тым, што "... для ўсіх спазніўшыхся на канцэрт быў арганізаваны спецыяльны маршрут у залу: супрацоўнікі філармоніі суправаджалі непунктуальных меламанаў адразу на балкон, каб не перашкаджаць іншым слухачам атрымліваць асалоду ад музыкі...". Што ж, сапраўды, усё гэта — так. Але ёсць у філармоніі іншая праблема, асабліва ў час гучных фестываляў, калі кошт за білеты ўзлятае ў некалькі разоў і залу напаяняе крыху іншая публіка. Не, паводзяць сябе яны гэтак жа "высокакультурна": ніхто ў зале чыпсамі не хрумсціць, хаця тэлефоны, бывае, "музіцыруюць", у адказ на што больш спрактыкаваныя зоркі, здараецца, адгукаюцца імпрывізацыяй "на зададзены тэму", а беларускі кампазітар Галіна Гарэлава нават наўмысна адзін твор напісала, у час якога раздаецца магнітафоннае гучанне мабільніка.

Галоўная праблема на такіх канцэртах — залішнія... апладысменты. Яны раздаюцца не толькі паміж часткамі аднаго твора, калі апладзіраваць забараняецца, але і — літаральна на кожнай паўзе ўнутры самога твора. Вядучыя са сцэны звычайна папярэджваюць, што ў такіх выпадках не апладзіруюць. Але гэта не дапамагае. І не дазваляе не толькі "даслухаць паўзу", але і зрабіць якасны трансляцыйны радыёзапіс.

Зноў жа, звернемся да замежнай практыкі. Адзін наш музыказнаўца, з'ехаўшы ў Швецыю, распавёў, што працуе там... "паглярэнім лектарам". Яго запрасілі ў Клуб аматараў мастацтваў, куды ўваходзяць жонкі эліты грамадства. І напярэдадні значнага канцэрта, прэм'еры, выстаўкі, любой мастацкай імпрэзы, якая з'явіцца ў гэтым бамонд, ён падрабязна распавядае "дамам вышэйшага свету" пра ўсе тонкасці таго, што яны змогуць убачыць ці пачуць. Самае цікавае, што, як аказалася, гэта патрэбна ім не толькі дзеля развіцця інтэлекту, але і — для вядзення бізнесу. Бо потым у кулуарах можна сваёй трапнай заўвагай, выказаным меркаваннем уразіць настолькі, што становіцца зразумела: калі жонка (чытай: хатняя гаспадыня) занага бізнесмена настолькі дасведчаная і інтэлектуальная, дык з гэтай фірмай можна мець справы.

Што ж да нашых рэалій, дык калісьці і ў нас той жа Вялікі тэатр меў свой Клуб прыхільнікаў оперы, дзе размова пра будучую прэм'еру пачыналася літаральна з яе рэпетыцыямі. Вядома, вярнуць той Клуб у яго былых межах сёння нерэальна. Але нешта, пэўна, трэба шукаць. Што ні кажыце, а многае залежыць ад кожнага з наведвальнікаў паасобку...

У тэатральных і кіназалах глядзелі ды слухалі Антон СІДАРЭНКА, Надзея БУНЦЭВІЧ

Гамбургер у зале

Пра суседа "па білеце" і тэатральны "праклён"

Дык чаго тады чакаць ад "шараговага" гледача, калі элементарныя нормы тэатральнага этыкету не выконваюць людзі, па ідэі, наўпрост звязаныя са светам Мельгамены?

— Узровень паводзін гледача ў глядзельнай зале цяпер зусім іншы, чым быў калісьці, — кажа "прафесійны глядач" са шматгадовым стажам, тэатральны крытык, прафесар Інстытута журналістыкі БДУ Таццяна Арлова. — Гледачы пад час спектакля, бывае, перашкаджаюць суседзям і актёрам на сцэне, размаўляючы паміж сабой і па мабільных тэлефонах. Апошняя наогул сталі нейкім тэатральным "праклёнам": людзі не могуць адключыць іх нават на тыя некалькі гадзін, што ідзе спектакль. Больш за тое: глядзяць не на сцэну, а на экраны сваіх электронных прыстасаванняў!..

Падзенне ўзроўню глядацкай культуры Таццяна Дзмітрыеўна лічыць наступствам змяненняў стаўлення асобнага індывідуума да паводзін у грамадстве наогул. Паход у тэатр некалькі дзесяцігоддзяў таму быў для кожнага гледача сапраўдным святам, дзе ёсць свае правільны паводзін, галоўнае з якіх — не перашкаджаць іншым і з павагай ставіцца да сцэнічнай дзеі. Сёння людзі, сапраўды, ідуць у тэатр "адпачываць", і іх паводзіны ў глядзельнай зале амаль перасталі адрознівацца ад паводзін у іншым грамадскім месцы. Як паказчык тут можна прыгадаць дрэсккод, які амаль адсутнічае цяпер у тэатральным этыкеце. Праўда, гэта стала сведчаннем агульнай дэмакратызацыі. Памятаю, як я ўсхвалявана пятаўся ў знаёмых перад наведаннем Венскай оперы: ці трэба заказваць смокінг? Смокінг не спатрэбіўся, гэтак сама, як быў неабавязковым пінжак у пецябургскім Марыінскім тэатры — многія наведвальнікі мужчынскага полу абыйшлі без яго.

За дзеяй на сцэне цяпер таксама сочаць не так уважліва: па словах Таццяны Арловай, бурнымі апладысментамі і ўстанаваннем з крэслаў у фінале спектакля ранейшы глядач узнагароджваў толькі найбольш знач-

яшчэ адным з фактараў, які не стрыяе высокай культуры глядзельнай залы, Таццяна Арлова лічыць... шырокі асартымент у тэатральных буфетах, а асабліва — алкагольных напояў, што карыстаюцца павышанай увагай у перапынках паміж дзеямі ў значнай колькасці гледачоў. Цікаваць да буфета ў гледачоў цалкам зразумелая: многія з нас спяшаюцца ў тэатр пасля напружанага працоўнага дня і не паспяваюць павячэраць. Нездарма вячэрнія спектаклі ў многіх замежных тэатрах пачынаюцца не ў звыклых для нас сем гадзін, а пазней: у 19.30 ці нават а 20-й.

І пах папкорну нам салодкі і прыемны...

Што да кінатэатраў, дык прымаць ежу ў глядзельнай зале стала там амаль звыклай з'явай. Далёка не станючым прыкладам тут служыць Злучаныя Штаты, дзе, па словах сведак, у кіно ў ход ідзе не толькі вельмі распаўсюджаны і ў нас папкорн і велізарныя стаканы з газіраванымі напоямі, але і цэлыя падносы з ежай! Зразумела, што актёрам на экране глядацкі фаст-фуд ніяк не перашкаджае, а вольна іх.

— Нічога добрага ў тым, што гледачы прымаюць ежу ў глядзельнай зале, няма! — сцвярджае Аксана Коктыш, дырэктар сталічнага кінатэатра "Бярэсце". — Насупраць нашай установы размяшчаецца папулярны рэстаран хуткага харчавання, і гледачы наўпрост ідуць адтуль да нас з пакетамі ўсялякіх страў. Заканадаўства забараняе ўжываць у грамадскіх месцах алкагольныя напоі, але забараняць есці ў зале, адбіраць тыя самыя чыпсы мы не маем права, хоць ежа перашкаджае не толькі суседзям у зале — прыбраць зал пасля кожнага сеанса вельмі складана: дробныя кавалачкі чыпсаў і кетчуп з цяжкасцю вычышчаюцца з каўралінавага пакрыцця...

Між тым, дырэктар "Бярэсця" ўпэўнена ў тым, што агульны ўзровень глядацкай культуры ў сталічных кінатэатрах з кожным годам усё-такі

юць. Дарэчы, чым адрозніваюцца пакуль беларускія кінатэатры? У кожнай зале пад час сеансу знаходзіцца супрацоўнік, у чый службовы абавязак уваходзіць падтрыманне належнага парадку. І гэта правільна, нягледзячы на дадатковыя выдаткі, бо кінатэатр павінен заставацца ўстановай культуры, а не толькі камерцыйным прадпрыемствам. Як я кажу, глядзельная зала — гэта спецыяльнае памяшканне для прагляду кінафільма. Для ўсіх іншых мэт трэба выкарыстоўваць іншыя...

Назіраць за парадкам у глядзельнай зале дапамогуць відэакамеры, што ў хуткім часе будуць устанавівацца ў сталічных кінатэатрах. Але павысіць узровень побытавай культуры асобных гледачоў яны, зразумела, не ў стане. Па меркаванні Алены Аўдашчанка, справа — у размеркаванні глядацкіх плыняў. Калі ў буйных гарадах нашай краіны з'явіцца спецыялізаваныя кінатэатры для паказу фестывальнага, высокамастацкага кіно, якія будуць наведваць з жаданнем убачыць стужку, з гледачом працаваць стане значна прасцей, а пра ежу ў глядзельнай зале можна будзе забыць.

З чаго ж пачынаецца тэатр?

— Працаваць з моладдзю, дзецямі ў тэатры трэба абавязкова, нават неабходна, — лічыць Таццяна Арлова. — У гэтым плане паказальны станючы вопыт Прыбалтыкі, дзе тэатральная культура прывіваецца з дзяцінства...

Прафесар Арлова мае рацыю: дарэмна наракаць на паводзіны іншых у глядзельнай зале, калі паводзіны людзей у іншых месцах масавага знаходжання, кштатту грамадскага транспарту, часцяком не адпавядаюць

любяць:

— Нам больш даспадобы тыя "культпаходы", якія робяцца сем'ямі: маці, бацька, дзеці. У такім атачэнні, асабліва з бацькам, зусім іншае стаўленне! Калі ж да нас ідуць усім класам, мы ніколі не прадаём білеты на адзін рад, колькі б нас ні прасілі! Кажам, што няма, раскупілі. І — прапануем па два месцы побач, раскіданыя па ўсім зале. Класныя кіраўнікі, бывае, скардзяцца, што так ім складаней сачыць за паводзінамі. Але калі школьнікі сядзяць побач з незнаёмымі ім людзьмі, дык за імі і сачыць не трэба: адразу ўцягваюцца ў тэатральнае дзейства, а не высвятляюць адносіны паміж сабой, хто каго тузануў. Дый самі кіраўнікі груп, калі ведаюць, што ім не прададуць "кавалак залы", бяруць на такі культпаход не аднаго дарослага, а можа, больш. І ўжо наступным разам мы заўважым, як тыя ж дзеці прыходзяць на нашы іншыя спектаклі ўжо не з класам, а са сваімі бацькамі...

У Еўропе, дарэчы, існуе наступная практыка — праўда, звязаная з музеем. Калі паглядзець экспазіцыю

Он-лайн-канферэнцыя: што сканцэнтруе ў сабе будучы Кодэкс аб культуры?

Днямі ў Інфацэнтры "Культура-інфа" прайшла он-лайн-канферэнцыя, прысвечаная абмеркаванню канцэпцыі праекта Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры. Лішне казаць, што нарматыўныя акты, датычныя культуры, — адзін з важных складнікаў усяго беларускага заканадаўства, а нацыянальная культура як адно з апірышчаў дзяржаўнай палітыкі — неад'емная частка суверэнітэту нашай краіны. Адсюль і вынікае, што рэпутацыя Беларусі як дзяржавы з вялікім духоўным патэнцыялам станоўча ўплывае на наш міжнародны імідж, на інвестыцыйны клімат, развіццё ўзянога турызму, на дынамічнае інавацыйнае развіццё нацыянальнай эканомікі.

Для гэтага канцэпцыя праекта Кодэкса і была вынесены на ўсебаковае абмеркаванне. На нядаўняй выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Прэм'ер-міністр краіны Анатоль Тозік падкрэсліў: веданне законаў аб культуры — справа прафесійнай годнасці кожнага работніка галіны. Канцэпцыя праекта выкладзена на сайце Міністэрства культуры, распачата інтэрнэт-абмеркаванне гэтага "зводнага" дакумента, што павінен рэгуляваць і накіроўваць працэсы духоўнага станаўлення нашага грамадства. Натуральна, "К" таксама не застаецца ўбаку ад важнай справы. Будучы Кодэкс канцэнтруе законы, звязаныя з функцыянаваннем сферы культуры ва ўсіх яе шматлікіх

"жанрах". І пры яго абмеркаванні гаворка непазбежна скіроўваецца на праблемы клубнай, бібліятэчнай, музейнай спраў. Не менш гэтых праблем у развіцці народнага мастацтва, кінематаграфіі і пракату, у дзейнасці творчых саюзаў і ахове гісторыка-культурнай спадчыны (кожны з дадзеных працэсаў, натуральна, таксама рэгулюецца заканадаўча). Пры гэтым нас, журналістаў, цікавяць не толькі канкрэтныя праблемы, але і бачанне іх перспектываўнага вырашэння на рэгіянальным узроўні. Таму да ўдзелу ў "он-лайнавай" гутарцы мы запрасілі прадстаўнікоў ці не ўсіх структурных звёнаў беларускага культурнага "ланцуга"...

У он-лайн-канферэнцыі прынялі ўдзел старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген САХУТА, начальнік аддзела культуры Валожынскага райвыканкама Вікенцій АДАМОВІЧ, начальнік аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама Іван МАРЖАЛА, начальнік аддзела культуры Мсціслаўскага райвыканкама Наталля БІСКУП, дырэктар Віцебскага кінатэатра "Дом кіно" Сяргей БУЛАЎСКІ, дырэктар Аб'яднанага краязнаўчага музея аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Максім КАЛЯДА, дырэктар Бярозаўскай ЦБС Ірына МАКАРЭВІЧ і загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Бярозаўскай ЦРБ Ала ДРАГАН.

Закон прыняты,

adm:

— Вітаем усіх удзельнікаў нашай чарговай он-лайн-канферэнцыі! Спадзяёмся, сённяшняя гутарка будзе не менш змястоўнай, чым папярэдняя... І адразу пытанне да бібліятэкараў: якія планы на Год кнігі?

makarevich:

— Па Бярозаўскай ЦБС што год — больш двухсот тысяч наведванняў. Летась гэты нарматыў выкананы на 102,4%. Пастаянна шукаем рэзервы яго росту. Адзін з іх — правядзенне мерапрыемстваў за межамі бібліятэкі. Да прыкладу, улетку на цэнтральнай плошчы Бярозы правялі вечарам свята выхаднога дня "Чытай-горад пад адкрытым небам", дзе працавалі летняя чытальня зала, лялечны экспромт-тэатр, школа чараўнікоў, кніжнае фотаатэлье, адбылося літаратурна-музычнае шоу, а на гарадскім бульвары ўзніклі маляваныя фантазіі... Не дзіва, што колькасць чытачоў значна павялічылася.

adm:

— Да бібліятэк у рэчышчы адпаведнага заканадаўства яшчэ абавязкова вернемся. Пакуль жа пытанне — да Яўгена Сахуты. У 1999 годзе быў прыняты Закон "Аб народным мастацтве, народных промыслах (рамёствах) у Рэспубліцы Беларусь". Шчыра кажучы, мала хто ведае, што такі закон існуе...

sahuta:

— У свой час сам далучаўся да яго стварэння. У часовую творчую групу ўваходзілі і профільныя спецыялісты, і юрысты з эканамістамі... Але як толькі Закон дайшоў да Міністэрства фінансаў, дык усё, што датычыцца прэферэнцый для народных майстроў і народнага мастацтва, на жаль, урэзалася ці ўвогуле ператварылася ў дэкларацыю. Так сітуацыя і па сёння цягнецца... У адпаведнасці з Законам была, да прыкладу, створана Рэспубліканская экспертная камісія па народным мастацтве, народных промыслах і рамёствах. Адна з задач камісіі — прысваенне статусу "Народны майстар" (усё згодна з Законам) вядучым творцам Беларусі, якія афіцыйна такога статусу не мелі. А падтрымку, як вядома, трэба аказваць канкрэтнай асобе з канкрэтным статусам.

adm:

— І колькі на Беларусі такіх "статусных" асоб?

Канцэпцыя ў праблемнай праекцыі

sahuta:

— Вось пра гэта і гаворка. Усяго 65 на ўсю Беларусь за дзесяць гадоў дзейнасці камісіі. А мы думалі, што як толькі яна пачне працаваць — чарга выстраіцца. А — ніякай чаргі, бо майстры, пачытаўшы Закон, не знайшлі канкрэтыкі наконт сваёй матэрыяльнай зацікаўленасці, палічылі, што і без статусу абысціся можна. Такіх у нас — тысячы. І кожны — непаўторны носьбіт унікальнага нацыянальнага мастацтва. Звычайна статус набываюць толькі тыя, скажам, ганчары ці ткачы, што працуюць пры дамах рамёстваў, удзельнічаюць у пастаянных выстаўках (такіх майстроў работнікаў культуры старанна апякуюць).

adm:

— Дык мо, Яўген Міхайлавіч, папроку тут заслугуоўвае мясцовае кіраўніцтва, якое, ведаючы пра сённяшняе абмежаваныя магчымасці Міністэрства фінансаў, не надта клапаціцца пра матэрыяльную зацікаўленасць адметнага носьбіта нашых традыцый?

sahuta:

— Цалкам пагаджаюся з гэтым. І справа — не толькі ў адсутнасці матэрыяльных, але і маральных стымуляў. Ужо колькі разоў з розных трыбун казаў: на мясцовым узроўні трэба ўсяляк рупіцца пра наш нацыянальны гонар. Кожны майстар павінен усведамляць, што ён — эліта, на якую раўняецца моладзь. Менавіта ў гэтым кірунку і імкнёмся дзейнічаць. Але ж у адпаведнасці са згаданым Законам і дзяржава абавязана клапаціцца пра майстроў. Маю на ўвазе, да прыкладу, падатковыя, арэндныя, іншыя льготы.

adm:

— Атрымліваецца, Закон — добры, але не заўжды, так бы мовіць, спрацоўвае?

sahuta:

— Атрымліваецца — так. Возьмем, скажам, артыкул 12 "Падаткаабкладанне народных майстроў": "Народныя майстры ў адпаведнасці з падатковым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь цалкам або часткова вызваляюцца ад выплаты падаткаў". Закон не прапісвае, як гэта павінна рабіцца. А падатковае за-

канадаўства — універсальнае, і народныя майстры тут не згадваюцца.

adm:

— Словам, у дадзеным Законе, мяркуецца, не хапае канкрэтыкі, суадноснай з рэаліямі дня сённяшняга?

sahuta:

— Ёсць вельмі канкрэтныя артыкулы, але да сённяшняга часу іх і не пачыналі рэалізоўваць. Скажам, мы ганарымся тым, што захавалі народную культуру як ніякая іншая краіна Еўропы. Гэта ўжо нашым брэндам стала. А дзе яго можна пабачыць? Фестывалі народнага мастацтва не кожны дзень ладзяцца, а музея адпаведнага — няма. Установу ў Раўбічах лічыць не будзем: маленькая ды не на магістральных кірунках. А трэба, каб Беларусь, маючы багацце традыцыйнага і сучасных промыслаў, магла б гэта годна паказаць... Дык вось, канкрэтная норма аб тым, што ў краіне павінен быць створаны Нацыянальны музей народнага мастацтва, запісана ў Законе. Але ўстановы такой пакуль няма. І гэта прытым, што Беларускі саюз майстроў народнай творчасці мае надзвычай багаты мастацкія фонды...

kaljada:

— Дарэчы, наконт музеяў. Тут адна, але, як падаецца, слушная заўвага. Вядома, што летась з-за фінансавага становішча праграма, скажам, развіцця Прыпяцкага Палесся не надта падсілкоўвалася грашыма. Між тым, абсталяванне пэўных нашых музейных устаноў паспела састарэць. А ў сувязі з развіццём рэгіянальнага турызму нам патрэбна пэўная пачатковая фінансавая падтрымка. І справа не ў тым, што мы — бездапаможныя. Летась план платных паслуг перавыканалі ледзь не ўдвая, прыняўшы за год 33 тысячы турыстаў. Дадатковыя ўкладанні патрэбны для больш актыўнага прыцягнення замежных турыстаў. Мы шчыльна супрацоўнічаем з турагенцтвамі і фінансавыя ўліванні адпрацавалі б літаральна за пяць-шэсць гадоў.

adm:

— На выніковай калегіі Міністэрства культуры начальнік упраўлення культуры Гомельс-

кага аблвыканкама Алег Рыжкоў станоўча адгукнуўся пра ваш музей "Палеская веда". Сапраўды ўнікальны аб'ект: адметнасці Мазыршчыны пераканаўча паказаны праз закальчаваны жыццёвы цыкл чалавека. Рэалізацыя такой нестандартнай канцэпцыі стала сапраўдным прарывам у музейнай справе, і не толькі на Гомельшчыне... А колькі яшчэ структур у вашай аб'яднанай установе?

kaljada:

— Гістарычны комплекс "Мазырскі замак", краязнаўчы музей, выставачная зала, Музей-майстэрня Мікалая Пушкіна, Музей партызанскай славы ў Раманаўцы і "Палеская веда". Праблема ў тым, што ўсе аб'екты месцяцца не ў спецыялізаваных, а ў прыстасаваных будынках. З-за гэтага нельга стварыць належныя ўмовы для захоўвання фондаў.

adm:

— Калі ўжо гаворка пакрысе ўваходзіць у рэчышча развіцця турызму, дык звяртаюся да начальніка аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама. Турыстаў не толькі музеі цікавяць, але і помнікі архітэктуры, гісторыі...

margala:

— Няма сумневаў, што Закон "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь" — дзейнічае. Але пэўныя карэкціроўкі, як падаецца, тут неабходны. Да прыкладу, пытанне пра абавязковую ўстаноўку ахоўных дошак на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны. Тут, як той казаў, — палка з двума канцамі. Многія калегі, мяркую, мяне падтрымаюць: не паўсюль тыя дошкі патрэбны, да прыкладу — на лясных курганных могілках. Тут яны — як указальнік для "чорных археолагаў". Помнікі і без таго пазначаны на карце землекарыстання, і гаспадары-ўласнікі пра іх цудоўна ведаюць...

adm:

— Колькі на тэрыторыі Ваўкавышчыны помнікаў, занесеных у Дзяржспіс?

margala:

— Сорак. Асаблівых праблем па іх доглядзе няма. А вось заплаціць за стварэнне праекта ахоўнай зоны пры гэтых аб'ектах

многім уласнікам не пад сілу: надта ўжо вялікія грошы трэба выдаткоўваць. Вось тут пэўная карэкцыя заканадаўства, на мой погляд, і неабходная.

makarevich:

— З нашай, бібліятэчнай, пазіцыі хацелася б, каб усе законы, у тым ліку і Кодэкс, канцэпцыя якога мы сёння абмяркоўваем, трактавалі бібліятэку не толькі як "інфармацыйную, культурную, асветніцкую ўстанову," але і як гуманістычны сімвал нацыі. Усе ведаюць, чым былі адметныя бібліятэкі эпохі Адраджэння: ушанаваннем кнігі і культам духоўнай спадчыны. Сённяшнюю сітуацыю характарызуе сістэмны крызіс чытацкай культуры. Таму сучаснае інфармацыйнае тэхнакрытычнае грамадства неабходна ўраўнаважваць грамадствам гуманістычным. І хто можа зрабіць гэта лепш за бібліятэку? Але ж і мы самі не надта клапацімся пра гэта: ні ў адным "Тлумачальным слоўніку бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў" не знайсці паняцця "бібліятэчны гуманізм"...

adm:

— І што, як лічыце, неабходна рабіць?

makarevich:

— Справа магла б дапамагчы Нацыянальная праграма падтрымкі і развіцця чытання. У расійскіх калег яна распрацавана і рэалізоўваецца з 2007 года.

adm:

— На выніковай калегіі Міністэрства культуры гаворка ішла пра аптымізацыю сеткі вясковых бібліятэк...

makarevich:

— Зразумела, усё гэта прадывітавана неабходнасцю скарачэння расходаў на ўтрыманне бібліятэчных устаноў. Адсюль — ідэя аб'яднання публічных сельскіх бібліятэк са школьнымі. Аднак якога-небудзь нарматыўна-прававога акта ці інструкцыі, метадычнай рэкамендацыі наконт гэтага ні па адной лініі ведаем мы не знойдзем. Як здзейсніць перадачу фондаў з балансу на баланс, як разлічыць нарматыўныя нагрузкі, як не дыскрымінаваць права сацыяльна неабароненага чытача (пенсіянера, інваліда, адзінокага чалавека) на атрыманне інфармацыі?

dragan:

— Многія кірункі нашай дзейнасці звязаны з сацыяльнай тэматыкай. Установы ствараюць спецыялізаваныя фактаграфічныя картатэкі сацыяльных даных. Тут можна знайсці звесткі аб органах мясцовага самакіравання, медыцынскіх і культурна-асветніцкіх аб'ектах, аб шматдзетных сем'ях, аб наяўнасці дзяцей з дэвіянтнымі паводзінамі і г. д. Летась паслугамі бібліятэк раёна скарысталася 2370 пенсіянераў, 234 інваліды. Дома абслужана 465 чытачоў, якім дастаўлена 6 тысяч экзэмпляраў кніг, часопісаў, газет. Для дадзенай катэгорыі насельніцтва працуе 6 клубаў па інтарэсах. Карцей, менавіта сельскія бібліятэкі — асяродак міласэрнасці. Да прыкладу, работнікі Малецкай СБ, дзе 850 чытачоў, знаходзяць час, каб рэгу-

займаюцца дапрацоўкай Законаў аб народным мастацтве, народных промыслах (рамёствах), дзе і выклалі свае заўвагі. Не ведаю, у якой ступені нашы прапановы будуць прапісаны заканадаўча, але свой пункт гледжання мы выказалі.

adm:

— Дык наколькі ваш творчы саюз уплывовы?

sahuta:

— Саюз уплывовы ў тым сэнсе, што з ім лічацца ўсе тыя, хто мае непасрэднае дачыненне да народных сучасных мастацкіх рамёстваў. Да нас сцякаецца інфармацыя з усёй Беларусі, нас запрашаюць на ўсе творчыя мерапрыемствы, Міністэрства культуры даручае нам правядзенне акцый, звязаных з развіццём народнага мастацтва і

раў вырашаем праз актыўную рэкламу прафесіі. У традыцыі — прафесійныя конкурсы: летась — на лепшую прэзентацыю "Прывабная бібліятэка" (пераможцы атрымалі брызгаўскага "Оскара"), сёлета — "Бібліятэчная работа: ракурс адказнасці ад "А" да "Я". А Год кнігі распачаўся дабрачыннай акцыяй "Кошык радасці", якая сабрала падарункі для дзяцей-інвалідаў.

adm:

— У нашай сённяшняй онлайн-канферэнцыі прадстаўлены ці не ўсе сферы нацыянальнай культуры. Што скажа на конт уласных творча-вытворчых праблем і перспектыву, у тым ліку заканадаўчых, дырэктар Віцебскага кінатэатра "Дом кіно"?

не надта прыцягальныя, бо названая апаратура вельмі доўга акупляецца па часе...

adm:

— Тым не менш, вы стабільна развіваецеся...

bulauski:

— Так. І пра гэта сведчаць штогадовыя валавыя зборы. Па-стараліся, каб на гэта працавала рэпертуарная і цанавая палітыка. Мы на сёння — самы даступны від адпачынку.

kaljada:

— А для музеяў гэтакім 3D з'яўляюцца інфакіёскі, якімі мяркуюем забяспечыць кожны музей раёна. Замяняць таксама трэба вітрыны, манекены, асвятленне. Паўтаруся, усё гэта прыцягне да нас яшчэ большую колькасць турыстаў, у тым ліку і замежных.

Дык вось, заканадаўча гэтае пытанне мо і не трэба прапісваць, а змены ў тыпавых штатах, як лічу, проста неабходныя.

adm:

— Урэшце, можна прыкласці намаганні да вырашэння "штатнай" праблемы і на мясцовым узроўні. Наогул жа, пра гэтую праблему нядаўна казаў на нашай "гарачай лініі" і начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі. Ён таксама лічыць, што ўсе пытанні аховы памятных аб'ектаў павінна вырашаць асобная структура, насычаная прафесійнымі кадрамі... А якія праблемы стаяць перад аддзелам культуры Валожынскага райвыканкама?

але чаму ён не заўжды спрацоўвае?

лярна наведальнікі ў вольны час, якія жывуць у бальніцы састрэйнага дагляду. Школьны бібліятэкар, калі ён яшчэ і ўрок дае, на такі клопат часу проста не мае. Напрыклад, у Швецыі агульнапрынятай практыкай з'яўляецца інтэграцыя школьных бібліятэк у публічныя для больш эфектыўнай рэалізацыі сумесных асветніцкіх праектаў.

adm:

— Вернемся да праблем народнага мастацтва і згадаем пры гэтым яшчэ адзін Закон Рэспублікі Беларусь — "Аб творчых саюзах і творчых работніках". Пытанне — зноў да спадара Сахуты. Яўген Міхайлавіч, вы казалі, што няма ў краіне Музея народнага мастацтва. Дык, у адпаведнасці з названым законам, ці можа станоўча паўплываць на сітуацыю Беларускае саюз майстроў народнай творчасці, якім вы кіруеце?

sahuta:

— Літаральна днямі мы накіравалі ад Саюза паперу ў заканадаўчыя органы, якія цяпер

фінансава падтрымлівае... Словам, мне неаднойчы казалі пра тое, што наш Саюз — адно з нямногіх аб'яднанняў аналагічнага кшталту, якое рэальна творча працуе.

adm:

— Тым не менш, як вядома, Саюз не мае "офіса"?

sahuta:

— Так. Нават фонды захоўваюцца ў "добрых людзей". І мы на ўзроўні Асацыяцыі грамадскіх аб'яднанняў "Беларуская канфедэрацыя творчых саюзаў" збіраем узяць пытанне аб неабходнасці стварэння Дома творчых саюзаў.

dragan:

— Хачу дадаць вось яшчэ што. Бібліятэчныя традыцыі павінны працаваць на пазітыўны імідж устаноў. А праблему абнаўляльнасці кад-

bulauski:

— Ёсць адна заўвага, датычная Закону "Аб кінемаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь". У яго канцэпцыі пазначана, што фінансава падтрымліваюцца нашы кінастужкі на беларускай мове. Але ж карціны, знятыя на рускай, — таксама айчыннымія, і іх варта таксама ўсяляк падтрымліваць. Больш прэтэнзій да заканадаўчай базы няма. Цалкам згодны з тым, што абавязкова павінна быць пракатнае пасведчанне, якое дапамагае змагацца з "пірацтвам".

adm:

— Ці ёсць у вас 3D-абсталяванне?

bulauski:

— На жаль, няма. Каштуе яно, як вы ведаеце, дорага. І для інвестараў мы ў дадзеным плане

biskup:

— Маю некалькі канкрэтных прапаноў. Мы ўжо які год запар кажам пра тое, каб нашы пазабюджэтныя грошы заставаліся нам і не выкарыстоўваліся, да прыкладу, на аплату камунальных паслуг. Але сітуацыя ніяк не змяняецца. Канкрэтны прыклад: за студзень мы зарабілі 19 мільёнаў пазабюджэтных рублёў, а камунгас выставіў перадаплату ў 23 мільёны...

adm:

— Сапраўды, тэма — адна са зладзённых для рэгіянальных аддзелаў культуры...

biskup:

— І яшчэ адно. На мой погляд, ёсць розначытні ў Законе Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 1991 г. "Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь" і ў пастанове Міністэрства культуры ад 26.09.2008 г. у справе зацвярджэння пашпарта аматарскага калектыву. У артыкуле 26 Закону прапісана: "...Пашпарт аматарскага калектыву выдаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь ва ўстаноўленым парадку", а ў пастанове — "...Пашпарт аматарскага калектыву па форме згодна з дадаткам да дадзенага Палажэння запавядаецца ў адным экзэмпляры арганізацыяй, на базе якой дзейнічае аматарскі калектыву, сумесна з кіраўніком аматарскага калектыву, зацвярджаецца подпісам кіраўніка і пчаткай арганізацыі — заснавальніка аматарскага калектыву..." Як падаецца, розначытні гэтыя, каб прадухліць прэтэнзіі правяральных, варта прывесці ў нейкую адпаведнасць.

margala:

— У мяне яшчэ адна заўвага, датычная аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Я перакананы, што для гэтага пры райвыканкамах варта ствараць асобныя інспекцыі. У нас на сёння аховаі помнікаў, да прыкладу, займаецца галоўны спецыяліст аддзела культуры, у якога і без таго спраў — вышэй галавы.

adamovich:

— Яны сёння ўжо агучваліся. Маю на ўвазе пазабюджэт. Яго аб'ём, мяркую, варта разлічваць, зыходзячы з колькасці насельніцтва ў раёне. Сёлетні план па аказанні платных паслуг перавышае ў нас паўмільярдны рубель, а колькасць устаноў культуры зменшылася з 70 да 50. Дый грошы гэтыя мы не можам выкарыстаць напоўніцу, бо кампенсуюем расходы на камунальныя паслугі... Між тым, матэрыяльная база, інструментарый старэюць літаральна на вачах...

adm:

— Выйсце — у дзяржаўна-прыватным супрацоўніцтве?

adamovich:

— Але — пры ўмове адпаведнай заканадаўчай базы. Трэба, каб інвестар быў зацікаўлены ў фінансавай падтрымцы і нашых устаноў, і аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. Пакуль такой зацікаўленасці, прапісанай на ўзроўні эфектыўнага закону, проста няма.

adm:

— Мы выказваем шчырую ўдзячнасць удзельнікам сённяшняй гутаркі, якая яшчэ раз пацвердзіла неабыхавасць людзей, што працуюць у сферы нацыянальнай культуры. Ад вашай актыўнасці залежаць змест і дзейнасць будучага Кодэкса аб культуры і ўсіх звязаных з ім заканадаўчых актаў ды нарматыўных палажэнняў. Таму надта каштоўнымі падаюцца заўвагі і прапановы карэкціроўак ад прафесіяналаў з месцаў. І гэтай он-лайн-канферэнцыяй "К", безумоўна, не абмяжуецца — абмеркаванні канцэпцыі праекта Кодэкса будзе абавязкова прадоўжана. І ад вашай актыўнай грамадзянскай пазіцыі, шануючыя работнікі культуры, будзе залежаць дзейнасць і выніковасць будучага праграмага дакумента.

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтаваў Яўген РАГІН

(Заканчэнне. Пачатак у № 7.)

...Успаміны вучня Мініна — мастацтвазнаўцы і графіка Пятра Герасімовіча — паказваюць, як вырашаў мастак тыя матэрыяльныя праблемы, што былі звязаны з ксілаграфіяй: "...Ва ўмовах правінцыяльнага горада атрымаць для гравюр пальмавыя дошкі было практычна немагчыма. Мінін сам рабіў дошкі для сваіх гравюр з дзікай шматгадовай сухой грышы або крутой бярозы, якая расла на нізкіх балотных глебах. Тарцовыя дошкі наклеіваліся на дошкі ўздоўжнага пласта, вытрымліваліся пад вялікім ціскам і затым шліфаваліся. Таксама і штыхелі ў Мініна былі ўласнай работы..."

Я.Мінін.

еўскага мастацкага ўніверсітэта набыў усе гравюры Яфіма Сямёнавіча. Пра яго шмат пішуць і беларускія крытыкі ды мастацтвазнаўцы. Вядомы беларускі этнограф і фалькларыст М.Кастяровіч адзначаў у часопісе "Маладняк" (1926 г., № 12): "...У выніку вывучэння Мініным старой магілёўскай і віленскай гравюры эпохі беларускага адраджэння і пазнейшай атрымліваецца класічная манументальнасць у яго творчасці, здаровы рэалізм, не пазбаўлены новых тэхнічных дасягненняў...". А потым савецкі даследчык ксілаграфіі У.Воінаў у сваёй кнізе "Русская ксілаграфия за 10 лет" (1927 г.) заўважыў: "Значную цікакасць уяўляюць гравюры маладога віцебскага мастака Мініна, які ўжо цяпер выяўляе моцнае валоданне штыхелем, выразнасць форм і ўменне кампанаваць гэты аб'яцае ўзбагачэнне сямі савецкіх ксілаграфіаў новай незвычайнай велічынёй...". Аўтар кнігі, відаць, добра ведаў творы Мі-

мам", "фармалізмам", з "варожымі буржуазнымі ўплывамі", мова крытыка радыкальна змяняецца. На старонках кнігі "Изобразительное искусство БССР" (1932 г.) А.Кастялянскі выступае супраць старажытнага мастацтва Беларусі, адзначае "кулацкія рэставатарскія тэндэнцыі нацыянальна-дэмакратыі", абвешчае Кастуся Каліноўскага "героем польскай шляхты", канстатуе, што вялікая частка мастакоў "...проявляла нацыяналістычныя тэндэнцыі, ідыя ў сваіх работах ад беларускай царквы, скорынінскай "Бібліі", службных поясоў...". Асобную ўвагу ўдзяліў творам Яфіма Мініна, Рамана Семашкевіча, Пятра Даркевіча. Да прыкладу: "В гравюрах Мініна "Цикл войны" чувствуецца ўплыў экспрэсіянісцкай краснай групы Германіі і ёсць небяспека рэмаркізма" (ЛіМ, 1932 г., снежань); "Среди художников БССР были классово враждебные выступления, как

Тэматычна ксілаграфіі Мініна складаюць некалькі асобных серыяў. Перш за ўсё гэта — краявіды Віцебска і яго наваколля. Пазней мастак стварыў цыкл аркушаў, прысвечаных помнікам драўлянага беларускага дойлідства. Сярод яго твораў — артыстычныя, дакладныя, надзвычай тонкія па разьбе работы "Калона 1812 года ў Віцебску", "Стары Віцебск", "Від Віцебска з боку Віцьбы", "Кутчак Віцебска", "Успенская царква ў Віцебску", "Ільінская царква ў Віцебску", "Чорная Тройца", "Царква ля могілак", "Касцёл Святога Антонія", "Ратуша". А пошукі ў галіне станковай графікі завяршыла серыя "Вайна". Тагачасная крытыка адзначыла высокі ўзровень гэтых твораў, іх грамадскае гучанне, асабліва — аркуш "Аблічча фашызму". Значны ўклад Мініна — і ў развіццё беларускага кніжнага знака. Яно і не дзіва. У першыя пасляваенныя гады ў Беларусі ўзнікаюць сотні новых дзяр-

"Уся палітра яго падпарадкоўвалася выяўленню "нутра" чалавека..."

"Золата — не золата, не пабыўшы пад молатам"

Валянцін Ціхановіч, таксама вучань Мініна, успамінае: "...Беднасць была жахлівая, і працаваць у матэрыяле было не па кішэні — ні студэнту, ні выкладчыку. Мы, студэнты графічнага аддзялення, працавалі на лінолеуме. Яфім Сямёнавіч выконваў свае работы на дрэве. Дошкі для гравюры, штыхелі рыхтаваў сам. У тэхніку абсталявалі лабараторыю літаграфіі. У ёй былі ўстаноўлены друкарская машына і два капірвальныя станкі. Быў запрошаны спецыяліст-літограф Піткін, ён быў добра знаёмы з Мініным. Работы Мініна друкаваліся ўжо ў многіх выданнях. Па гэтых, заўсёды прафесійна выкананых, гравюрах мы добра ведалі, хто такі Я.С. Мінін. Ведалі, што з ім лічыліся і С.Юдовін, і М.Дабужынскі..."

Невыпадкава тое, што на мастакоўскі светапогляд Мініна зрабілі ўплыў такія дзеячы нацыянальнай культуры, як этнографы і фалькларысты Мікалай Кастяровіч (расстраляны, як і Мінін, напрыканцы снежня 1937-га) і Аляксандр Шлюбскі (пайшоў з жыцця ў 1941 годзе): пад уплывам гэтых навукоўцаў Мінін, бадай, першым скарыстаў у сваіх эксплібрысах беларускую мову, беларускі арнамент, г. зн. вельмі глыбока пранік у вытокі народнай творчасці.

З.Азгур успамінае: "...Ад гравюр Мініна вее чымсьці родным. Магчыма, таму галоўным прадметам мастакоўскай увагі Мініна-гравёра быў мой Віцебск. Сярод партрэтаў ягонай работы — віцябчане. Мне любя бывае вяртацца туды, на берагі Заходняй Дзвіны і Віцьбы, бачыць горад, што ўзнісся на стромкіх рачных берагах, завіліны вузкіх вуліц, стрэжы рознапавярховых забудовы, высокія шпілі... Як тонка і з якой любасцю бачыць чароўнасць родных пенатаў Мінін! Не, ён не "любоецтва" даўніной, а адлюстраванае стары горад, якому наканавана абнаўленне ў часе..."

Напрыканцы 1920-х гадоў Мінін здымаў маленькі пакойчык у шматнаселенай кватэры без выгод у доме на рагу вуліц Смаленская і Савецкая. Пакой знаходзіўся на другім паверсе над уваходнымі дзвярыма, таму быў вельмі халодны. Тут жа мастак, пад шум і гармідар суседзяў-жыльцоў, рысавая і маляваў свае работы. І толькі ў пачатку 1931-га ён пераехаў

на Ветэрынарную вуліцу (цяпер — вуліца Даватара, 20), зняўшы пакойчык у нейкай Гарбаценкавай. Гэты пакой быў светлы і вельмі прасторны, і працаваць тут было адно задавальненне. Вокны выходзілі ў фруктовы сад, які стускаўся да абрыву. Унізе — паўнаводная Віцьба, малюўнічае кустоўе, побач — млын, а за млыном — лодачная станцыя. Сюды Мінін часта прыходзіў з мальбертам адзін або са студэнтамі — "на пленэр". Тут віцебскі хлопчык Лёня Шчамялёў упершыню пабачыў Льва Маркавіча Лейтмана — свайго будучага паспяваага настаўніка ў Мінскім мастацкім вучылішчы. Можна, бачыў і Мініна: хіба можна зараз успомніць усіх, хто тады аблюбаваў тыя казачныя мясціны?..

З.Азгур добра запомніў тыя "пленэрныя" часы разам з настаўнікам на беразе Віцьбы: "Паслухаем салаўя, — казаў Яфім Сямёнавіч. — Чароўныя спевы!.. Так спявае перапоўненае пачуццём сэрца. Маленькае, яно становіцца вялікім, бо спявае пра каханне. Але... Сам салавейка не ведае, што спявае пра каханне... У гэтым наша з ім адрозненне. Мастак таксама пакліканы "спяваць" толькі па загадзе сэрца, але ён дакладна ведае, што ўспявае і ў імя чаго... Песня салаўіная ўражае, ці не так? Ну вось ты, Заір, сам, нагэўна, адчуваеш, як сэрца замірае. Так і мастак: яго карціна ці скульптура для таго і ствараецца, каб уражваць гледача, зачароўваць, хваляваць. Ды толькі ты, у адрозненне ад салавейкі, павінен ведаць, якую фарбу ўжываць з палітры, каб прымусяць свяціцца блакітнае неба ці — злусціцца вечаровыя прыцемкі... Інтуіцыя?.. У аснове інтуіцыі мастака — здагадка, а яна — сястра ведаў. Веды водзяць яго гэндзілём на палатне, веды, а не стыхійны інстынкт... Салаўю, вядома, лягчэй: яму думаць не абавязкова..."

Пачынаючы з 1927 года Мінін часта выстаўляецца гравюрамі і эксплібрысамі не толькі на ўсіх беларускіх мастацкіх выстаўках, але і ў Маскве, Ленінградзе, Кіеве. І нават — на IV і V міжнародных выстаўках кніжнага знака ў Лос-Анджэесе. Звесткі пра гэта, акрамя каталогаў на англійскай мове, дае часопіс "Польмя" (1929 г., № 4), паведамляючы: лонданскі штогоднік рэпрадуктаваў аркуш Мініна "Стары Віцебск". І тады ж музей Кі-

Я.Мінін. Ільінская царква ў Віцебску. 1927 г.

ніна, якія з поспехам экспанаваліся на такіх буйных савецкіх выстаўках канца 1920-х, як "Выстаўка мастацтва народаў СССР" і "Гравюра СССР за 10 гадоў" — у Маскве, "Руская ксілаграфія за 10 гадоў" — у Ленінградзе. А потым былі Кіеў і ЗША...

У сваім артыкуле "Шляхі выяўлення мастацтва БССР" ("Узвышша", 1929 г., № 3) мастацтвазнаўца А.Кастялянскі напісаў: "Ад 1925 г. пачынаецца сістэматычная дзейнасць мастакоў Беларусі ў кірунку арганізацыі перыядычных выставак, заснавання творчых аб'яднанняў і г. д.". Напрыканцы артыкула прыведзена наступнае выказванне: "...Мы павінны моцна сказаць, што праз высокую мастацкую культуру зможам прайсці да росквіту выяўлення мастацтва. Перш за ўсё мы павінны перамагчы правінцыялізм як нашага мастацтва, так і нашага гледача". Быццам бы ўсе правільна для другой паловы 1920-х. А.Кастялянскі таксама адзначаў сярод графікаў Мініна і Юдовіна як "самых выдатных", якія "...унеслі шмат своеасаблівага ў мастацтва БССР". Але праз тры гады, калі пачынаецца барацьба з "нацдэ-

экспериментирования витебского художника Минина на 5 Всебелорусской выставке в эклибрисе для Витебского музея, в которых имеется яркая идеализация панского прошлого в Беларуси" (ЛіМ, 1933 г., лістапад). Іншыя крытыкі-вульгары-затары таксама раптам убачылі ў "архітэктурных" творах Мініна "класава чужы рэтраспектыўызм", "любаванне сівай даўніной". У часопісе "Мастацтва і рэвалюцыя" ў тым жа 1933-м з'яўляецца артыкул пад тэндэнцыйнай назвай "Аб рэцыдывах нацыянальна-дэмакратызму ў творчасці мастака Мініна". А гэта ўжо ну ніяк не спалучалася з кіпучым будаўніцтвам новага сацыялістычнага жыцця! Здаецца, што менавіта з гэтых часоў пачынаецца паступовае цкаванне Мініна як мастака і педагога, хаця яно пакуль ідзе як бы патроху, спадсроду. Але чорныя хмары насоўваюцца ўсё мацней і мацней. Яфім Сямёнавіч на гэта ўвагу не звяртае, адмахваецца, і па-ранейшаму робіць сваю справу, у якой яму вельмі дапамагае яго жонка Алена Пятроўна Самаквасава-Мініна (пайшла з жыцця ў 1995 г. у стогадовым узросце)...

жайных устаноў, школ, бібліятэк, музеяў, фарміруюцца і прыватныя бібліятэкі дзеячаў савецкай культуры, таму заказаў на эксплібрысы было шмат. Дык вось, Мініна з поўным правам можна лічыць піянерам беларускага эксплібрыса, бо ён, па сутнасці, заклаў традыцыю нацыянальнага кніжнага знака, якая потым паспяхова развілася ў нас у паспяваага гады. Мабыць, самымі вядомымі творамі Мініна ў гэтым "жанры" з'яўляюцца ярка нацыянальныя, выразныя, адметныя эксплібрысы для вышэйзгаданых М.Кастяровіча і А.Шлюбскага. Цікавы эксплібрыс для этнаграфічнага аддзела бібліятэкі апошняга: у цэнтры кампазіцыі — курган, на вяршыні якога паказаны постаці сівога дудара, цымбаліста і селяніна, што грае на трубе. І ўсе тры музыкі надзелены выразнымі індывідуальнымі рысамі, нягледзячы на маленькі памер знака (75x60 міліметраў).

...Напрыканцы кастрычніка 1937-га Мінін у апошні раз прыязджае ў Мінск, каб, па успамінах Веры Салавейчык, купіць для жонкі футра! Краму ўжо зачынілі, але ён разам з членам Праўлення Саюза работнікаў мастацтва, сябрам Ісакам Салавейчыкам угаварыў дырэктара пусціць іх і футра купіць. Пастыя Мінін прыехаў у родны Віцебск і амаль на наступны дзень быў арыштаваны. Футра пастыя шмат разоў ратавала Алену Пятроўну ад халадоў, асабліва тады, калі яна выстойвала чаргу ля варот турмы дзеля перадачы свайму мужу... Пляменніца Мініна — Людміла Мініна дапаўняе: "Камеры былі так перапоўнены, што месцаў не было не толькі на нарах, але і на падлозе... У Яфіма Сямёнавіча былі сухоты: ён захварэў, калі вучыўся ў Пецярбургу. Тут, у духаце і напугалодным стане, ён пачаў задыхацца..." Ну, а потым — расстрэл... Багатая творчая спадчына, бібліятэка і архіў Мініна зніклі "з дапамогай" НКУС. І сёння нам не вядомы лёс многіх твораў мастака. А тое, што дзесяці было выяўлена і знойдзена, ужо не можа належыць нам, беларусам. Паўтарусь, прыкладна, такі ж лёс напаткаў і творчую спадчыну іншага нашага земляка — Рамана Семашкевіча, таленавітага вучня Яфіма Мініна...

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі: ■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст. ■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст. ■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. ■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст. ■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. ■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі: ■ "Шэдэўры кніжнага мастацтва XVI — пач. XX стст". ■ Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча. ■ Слущкі паясы з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы ў Вільнюсе. Музейны праект "Нашы калекцыі": ■ "Прасторы вольных зямлі". ■ "Іван Шышкін: жывапіс і графіка".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстаўка "Кветкі Расіі" Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі: ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.". ■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". ■ "З крыніц адвечнай прыгажосці". ■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". Выстаўкі:

■ 25 — 26 лютага — выстаўка хэнд-мэйда. ■ 31 сакавіка — фотавыстаўка "100 х Францыя" (французская фатаграфія ад вытокаў да нашых дзён). ■ "Спадчына" (работы са шкла Таццяны Малышавай).

работы выпускнікоў гімназіі № 75). ■ "Ілюстрацыі да гісторыі беларускай" (фотавандроўка В.Раковіча).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". ■ Выстаўка "Якуб Колас і Нацыянальная Акадэмія навук Рэспублікі Беларусь".

для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка. ■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі: ■ "Песня Дзвіны Тараса Хадкевіча" (кнігі). ■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі: ■ "Калекцыйныя шахматы Р.Пашкова". ■ Арт-праект "Буслы" (сумесна з Веткаўскім музеем народнай творчасці імя Ф.Р. Шклярава). ■ "Гомель старадаўні — горад рамесны". ■ "Бароты ў дзяцінства". ■ "EXPRESSIO"

Выстаўкі:

■ "Антычная нумізматыка" (манеты Старажытнай Грэцыі і Рыма). ■ Работы скульптара Э.Астаф'ева (у рамках праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст."). Паўночная крыло палаца Выстаўкі: ■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху). ■ "Свет звяроў Гомельшчыны". ■ Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл. Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір. ■ "Музей крміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

Выстаўкі: ■ Да 26 лютага — Мядовы кірмаш. ■ 3 27 лютага — выстаўка-кірмаш твораў мастакоў дэкаратыўнага мастацтва. ■ 3 сакавіка — выстаўка-кірмаш сучасных традыцыйных рамёстваў "Млын".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.

■ Рэспубліканская выстаўка работ лаўрэатаў, ступендыятаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі (жывапіс, графіка, скульптура, дызайн).

КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя: ■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка". ■ Выстаўка-продаж тавараў для мастакоў. Выстаўкі: ■ Жывапіс і графіка Андрэя і Кацярыны Ляўковых (Рагачоў). ■ Жывапіс І.Фірцака. ■ Жывапіс Барыса і Аксаны Аракчэвых. ■ Фотавыстаўка А.Белавусова "Таямнічы востраў".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

НА II КВАРТАЛ 2012 ГОДА

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Выстаўка "Вясёлкавы карагод" (творы з прыроднага матэрыялу).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён. Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі: ■ "Мінулае" (аўтарскія работы В.Прыешкіна). ■ "Парад лялек". ■ "Нам засталася спадчына" (дыпломныя

Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Жыццё і творчасць Янкі Купалы". ■ "Зерне, кінутае ў ніву, ўсходзіць ды красуе...". ■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!".

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея". ■ "Планета твораў і іх герояў".

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі: ■ "Мастацтва, што вылучае нас" (жывапіс Афеліі Міхеевай). ■ Ваенна-гістарычная мініяцюра І.Гарбунова. ■ "Русь — Гімалаі" (М.Рэрых)

(работы мастака-экспрэсіяніста У.Акулава). ■ "4 у 1" (творы сучасных беларускіх скульптараў). Экспазіцыі: ■ "Кульгавыя прадметы". ■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца). ■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзячу СССР А.Грамыку. ■ "Чырвоная гасцеўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс.: 334 11 56. ■ 25 — "Кармэн" (опера) Ж.Бізе. ■ 26 — "Князь Ігар" (опера) А.Барадзіна. ■ 28 — "Яўгеній Анегін" (опера ў 3-х дзях) П.Чайкоўскага. ■ 29 лютага — Юбілейны вечар Андрэаса Ліепы. ■ 1 сакавіка — "Севільскі цырульнік" (опера) Дж.Расіні. ■ 2 — "Сільфіда" (балет) Х.Левенсхольда. ■ 3 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі (опера ў 3-х дзях).

ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс.: 334 60 08.

■ 25 — "Сталіца Эрайнд" (парадаксальная камедыя) С.Гіргеля. ■ 28 — "Спектакль № 7" (пластычная імпрэза) Я.Карняга. ■ 29 лютага — "Яго апошняе каханне (Лета)" (містычная драма) А.Дзялендзіка. ■ 1 сакавіка — "Містэр Розыгрыш" С.Кандрашова. ■ 2 — "Нязваны госць" (меладрама) С.Бартохавай. ■ 3 — "Хто пакахае мадам?" (спектакль-гратэск) А.Шурпіна.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 25 — "Адночы ў Чыкага" (музычнае рэвію ў 2-х дзях) Дж.Стэйна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш. ■ 25 — "Залатое кураня" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) У.Улановскага. ■ 26 — "Бабін бунт" (музычная камедыя ў 2-х дзях) Я.Піцікіна.

■ 28 — "Сільва" (аперэта ў 2-х дзях) І.Кальмана. ■ 29 лютага — "Блакiтная камя" (мюзікл у 2-х дзях) К.Брэйтбурга. ■ 2 сакавіка — "Ноч у Венецыі" (карнавал у 3-х дзях) І.Штраўса. ■ 3 — "Шчаўкунок" (балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага. ■ 3 — "Чароўная лампа Аладзіна" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) М.Самойлава.

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 25 — "Ладдзя роспачы" (філасофская прыпавесць у 2-х дзях) паводле У.Караткевіча. ■ 26 лютага — "Бука" (казка-гульня ў 2-х дзях) М.Супоніна. ■ 3 сакавіка — "Дэкамерон" (імправізацыя ў 2-х дзях) паводле Дж.Бакача.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА Выдаецца з кастрычніка 1991 года Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, Пётр ОВАД.

Загадчык аддзела фоталіюстрацый — Юры ІВАНОЎ Карэктар —

Інга ЗЕЛЬГІС Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23 Тэлефон/факс: (017) 334 57 41 Рэкламны адзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35 Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэксы 63875, 638752 Наклад 8117 Падпісана ў свет 23.02.2012 у 18.30 Замова 836 РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

